47 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2721 — ՈՒՐԲԱԹ — 1331 ՄԱՒՇԱՐԻԷ 24 — 1912 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 21 — 3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
54, Grand' Rue de la S. Porte, 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒՆԻ, ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊՈՒԼԻՍ ՊԱՊԸՐ՝ Ա.Լ.Ի ՀԱՍՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐԵՒԹԻՊՆՆԵՐ
ԵՏ ՀԵՆ ՅՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افكار ارمنيجه يومى غزته
صاحب امتياز اوحانس فريد
اداره خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿՆ.	ՎԵՑԱՄՍ.	ԵՑՄԱ.
Պոլսոյ համար	80 Ղ.	45	25 Ղ.
Դաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկէ աւելի դուելիք ծանուցմանց համար
ՄԱՄՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԹԱԼՈՑՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

„ՔԱՆԻ ՈՐ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՀՈՍ ԵՆ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱՒԵՆ„

Գաղը Գիւղէն Կամուրջ մեկնող շոգենաւին մէջ Ֆրանսուհի մը, որուն կ'ընկերանար իր զաւակը, թէ ծանօթ պատանի մը, իբրեւ պատասխան այս վերջինին սա՝ խօսքին.— Գիտէ՞ք, ծովակալ ա՛Արթիք պիտի մեկնի (Ֆրանսական «Ժիւլ Կամպէթթա» յաձանաւին հրամատարը, որ ինչպէս գիտենք, կ. Պոլսոյ նաւահանգիստը մնացեալ օտար նաւային ուժերուն ընդհանուր հրամատարն էր), և անոր պիտի յաջորդէ Գերման յաձանաւին հրամատարը, կը յարէ.— «Լա՛ւ, քանի որ Թուրքերը հոս են, Գերմանները կը բաւեն»։

Մեր ականջովը լսեցինք այս խօսքը։ Եւ եղրակացուցինք երկու բան.—

Ա. Ֆրանսացւոց անմեծ ատելութիւնը Գերմանացիին դէմ. (որովհետեւ պէտք է աւելցնեմ թէ պատանին խիստ ծանր բառ մը ալ արտասանեց Գերմանացիին հասցէին)։ Բ. Ֆրանսայի հանրային կարծիքին չափը և որպէս Թուրքիոյ հանդէպ։

«Քանի որ Թուրքերը հոս են, Գերմանները կը բաւեն»։

Այս սրամիտ Ֆրանսաբանութիւնը կերպով մը ցոյց կուտայ սա՝ կարծիքը թէ Ֆրանսացիք տակաւին ա՛յն տպաւորութեան տակ են թէ Թուրքիա Գերմանիոյ ազդեցութեան ենթարկուած է, քաղաքականապէս և ելմտապէս։

«Քանի որ Թուրքերը հոս են, Գերմանները կը բաւեն»։

Ու ես մտածեցի մարդկային մտքին յամառութեան վրայ։ Տարիներու միջոցաւ կատարուած գործ մը նոյնքան տարիներու տարբեր աշխատութեամբ իսկ կարելի չըլլար փոխել։ Անգամ մը Եւրոպայի մէջ այն գաղափարը տարածուած է թէ Թուրքերը չեն կրնար հրամարիլ Գերմանիայէն, ո՛չ անոր քաղաքականութենէն և ոչ անոր առեւտրական կապանքներէն, և անգամ մը որ այս գաղափարը հետեւանքը եղաւ Համիտի քաղաքականութեան, և հաստատուած իրողութիւններ ալ նուիրադործեցին զայն, նոյն իսկ Ֆրանսացի տիկին մը չոգենաւին կամրջակին վրայ «քաղաքականութիւն» պիտի ընէ և պիտի ըսէ.— «Քանի որ Թուրքերը հոս են, Գերմանները կը բաւեն»։

Ասիկա կնոջական պարզամտութիւն չէ. ազգի մը, ցեղի մը խորունկ հոգեբանութիւնն է, և երբ ամէն օր Թուրք Թերթերուն, ի մասնաւորի «Իդամ»ի և Էսպուզիայի վարած Թերթին մէջ կը գրտնենք յարձակումներ Ֆրանսայի դէմ, կամ անոր դաշնակից Անգլիոյ դէմ, ա՛լ աւելի կը հաստատուինք ա՛յն գաղափարին մէջ թէ Ֆրանսուհիին կրկնած խօսքը կարծուածէն աւելի արմատական գաղափարներու ֆրանսուհիին սիրուն ոճով արտայայտութիւններէն մին է։

Ժամանակի շատ կարեւոր նշան մըն է նաև սա՝ պարագան թէ Ֆրանսա, 1870—71ի պատերազմէն և իր աղէտքէն վերջ, առաջին անգամն է որ միջազգային քաղաքականութեան մէջ ուշեցաւ իրեն յատուկ գերակշիռ ձայնը։ Պերլինի վեհաժողովին ատեն իր պատուիրակները հազիւ կրնային նայիլ ահարկու Պիսմարքի աչքերուն մէջ. հազիւ հինգ տարիներ լրման անցած էին Բարիզի պաշարումէն ի վեր, և տակաւին իր ներքին ամրութիւնը անգամ դժուարաւ կը գտնէր Ֆրանսա։

Երբեակ դինակցութեան, կամ, ուրիշ խօսքով, Գերմանիոյ եւրոպական գերակշռութիւնը եթէ այսօր չենք գտներ—դէպքերը ցոյց կ'ուտան օրէ օր—երբեմնի հզօր ազդեցութեան մէջ, ասիկա կը պարտինք Ֆրանսայի։ Ինդիր չէ թէ ան իր «խօշ»երը բաժնելու համար Գերմանիոյ դէմ կը ծառանայ. աշխարհ բաւական է որ այսօր նոր քաղաքականութեան մը ազդեցութեան տակ կը գտնուի, և այդ նորը—ինչո՞ւ չխոստովանինք— Երբեակ Համաձայնութիւնն է, Անգլիա, Ֆրանսա և Ռուսիա։

Այս երեքը իրար բերողը եղաւ Ֆրանսա։ Այս քաղաքականութիւնը այսօր գերակշիռ է Եւրոպայի մէջ, սա՝ մասը նաև որ Միջնոյա աշխարհի անտեսական և սեղանաւորական մատակարարողը ըլլալով, անոր կը վիճակի գերակշիռ ձայնը ունենալ իր պատկանած կուսակցութեան կամ երբեակին մէջ։

Պալքանեան պատերազմը ցոյց տուաւ թէ Ֆրանսա իր քաղաքականութեան մէջ չէր սխալած, և այժմէն իսկ իր յաձախորդներն են, ի ժամու և ի տարածամտ, Պուլկարիա, Սերպիա, Ռուսաստան։

Կը կարծէք թէ քիչ վաստակ է այս՝ այս... նեղ տարիներուն մէջ, մանաւանդ գերմանականութեան դէմ ինքնին բարձրացուած թունքը քիչ չահ է Ֆրանսայի համար։

Առանց զինքի վրէժխնդրութեան մեծ գործ տեսաւ Բարիզի քաղաքականութիւնը։ Սեպանիկ հաղուուած պատուն էր Աւստրիոյ և հետեւաբար գերմանականութեան։ Ցաւէ՞ն կորա՛ն Գերմանիոյ հաղուեստամարներէն։ Եւ գիտէ՞ք թէ գերման տարրը Սեպանիկի մէջ հաստատուելով՝ ամբողջ աշխարհ մը կորած կ'ըլլար Ֆրանսայէն, կամ Բարիզ-Լոնտոն-Բեթերսպուրգ երբեակէն։

Եւ ճիշտ այս պատճառաւ Աւստրիա և Գերմանիա ուզեցին որ գոնէ Ադրիականի մէջ կուսութեան կիսաբարիկ առապել մը պահուի իրենց համար։

Ահա թէ ի՛նչ խորհրդածութիւններ ներշնչեց մեզի Պոլսեթակ Ֆրանսուհիին սրամտող սրամտութիւնը ծովակալ ա՛Արթիքի կ. Պոլսէն մեկնելուն և գերման հրամատարին բարձրանալուն առթիւ։

ԵՒ. Ֆ. ԱՆԴՐԻԱՍՏԱՆ

ԻՆՉ Կ'ԸՆԵՆ ԵՒՐՈՊԱ ԳԱՑՈՂ ՈՒԽԱՆՈՂՆԵՐԸ

ԽՏԻՎԻՆ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գահիրէէն Լոնտոն ուղղուած խիստ կարեւոր գրութիւն մը հրատարակուած է Անգլիական Հանդէսի մը մէջ, եգիպտական ուսանողութեան ներկայ կեանքին վրայ։ Եգիպտոս անգլիական վարչութեան տակ իյնալէն ի վեր, գիտնք թէ միջին դասակարգը ո՛րքան բարօրութիւն կը վայելէ ներքին և արտաքին վտահականութեան զարգացման, երկրին բոլորովին նոր աշխատութիւններով կերպարանափոխ ըլլալուն հետեւանքով։ Կար արդէն խիստ հարուստ դասակարգ մը, մելիոնատէր, կալուածատէր, հողատէր։

Եգիպտոս իր այս նիւթական դիւրութիւններէն ամէնէն աւելի օգուտ ցաւ Եւրոպա զրկելով բազմաթիւ ուսանողներ։ Նոյն իսկ անգլ. կառավարութեան յորդորներուն վրայ էր որ տեղացի ընիկ հարուստները, թօթափելով իրենց նախապաշարումը արեւմտեան մշակութեան և եւրոպական ուսումներուն դէմ, քանի որ ճիշտ այդ նախապաշարումներն էին որ այդ գեղեցիկ ու արդիւնաւէտ երկիրը մինչեւ այն ատեն տգէտ, հետեւաբար մոլեռանդ պահած էին, սկսան իրենց զաւակները Եւրոպայի զանազան մայրաքաղաքները զրկել։

Բայց ի՞նչ եղած է առաջին արդիւնքը։

Ահա այս կէտը ցոյց կուտայ անգլ. Թերթին թղթակիցը հետեւեալ դիտողութիւններովը, որոնք, իրենց կարգին, կրնան շատ օգտակար դասեր պարունակել նաեւ մեզի համար։

Ամէն անանձ որ վերջերս ուշադրութեամբ հետեւած են Եգիպտոսի գործերուն, պէտք է դիտած ըլլան ա՛յն առաջնակարգ դերը՝ զոր ուսանող տարրը խաղացած է ծաղումնառող զանազան դէպքերուն մէջ։ Հետզհետէ բացայայտ եղած է որ իրենց ուսումը կատարելագործելու համար Եւրոպա Եգիպտացիներ զրկելու քաղաքականութիւնը, որ, եթէ ուշադրութեամբ դիտենք, Մէհմէտ Ալիի ժամանակէն կը սկսի, չէ ունեցած բոլոր չափով օգտաւետ արդիւնքը։

Մեր բաժը ուսանողներուն և դրպրոցական պաշարին վրայ չէ այնքան, որքան բարոյական արդիւնքին վրայ, զոր այս ուսանելութիւնները ունեցան Ֆրանսա և Անգլիա զրկուած երիտասարդ կամ պատանի Եգիպտացիներուն վրայ։

Թերեւս ծայրայեղութիւն չըլլար երբ ըսենք թէ Եգիպտոս ո՛չ մէկ կերպով իր այս զաւակներէն կը քաղէ ա՛յն օգուտները, որոնց իրաւունք ունէր, նկատի առնելով իր հոգածութիւնը անոնց մասուրական բարօրութեան մասին։ Բազմաթիւ եգիպտացի երիտասարդներ, եւրոպա գտնուած ատենին, տարակոյս չկայ թէ կը զարգացնեն իրենց ծանօթութիւնները, զիրենք յարմարացնն ընծայելու համար ապագային իրենց երկրին ներքին նիւթական կեանքին։ բայց ցաւալի է ըսել թէ անոնցմէ շատերը բոլորովին կը կորսնցնեն իրենց բարոյական կշիռը։ Փոխանակ լրջօրէն իրենց ուսումներուն պարապելու, միջավայրին ընծայած հեշտութիւններէն կը տարուին, յաճախ նմանելով իրենց եւրոպացի դասընկերներէն ոմանց։ Դիտուած է որ Եգիպտացի ուսանողը ամէնէն աւելի կը հրապուրուի այնպիսի գաղափարներ պարզող ճառերէ, և մանաւանդ դժգոհութիւն մը կը վառի իրենց մտքին մէջ, և վերջապէս սխալ ըմբռնում մը կ'ունենան իրենց երկրին դիրքին և անոր կարեւորութեան մասին։ Ասոր արդիւնքը ա՛յն կ'ըլայ որ երբ անոնք վերջապէս Եգիպտոս կը վերադառնան, թէ՛ մտաւորապէս և թէ բարոյապէս բոլորովին անպատշաճ կ'ըլան լեցնելու ա՛յն դիրքը՝ որուն իրաւունք ունին, հետամուտ կ'ըլան իրենց յատուկ պաշտօններուն, բայց երբ կը տեսնեն թէ չեն հասնիր այն դիրքին բուն պատճառը այս անյաջողութեան չեն ըմբռներ, և կ'երթան կը ստուարացնեն թիւը ա՛յն Եգիպտացիներուն, որ դժբախտաբար հետզհետէ կ'աւելնայ վերջին տարիներս, և որ շատ լաւ կերպով կարելի է բացատրել «անհաւանակշիռ» բառով։

Հանրածանօթ իրողութիւն մըն է թէ ազգայնական մոլեռանդ կուսակցութիւնը գլխաւորաբար կը բաղկանայ անհաւասարակշիռ Եգիպտացիներէ։ Վերջերս ներկայ գործերուն իրազեկ անձնաւորութիւն մը, մանրամասն քննութիւններ կատարելով ապացուցած է թէ տասը տարուան մէջ տեղի ունեցած ապատամբութիւններուն և ցոյցերուն ամբոխավար ոգիները երբեմն ուսանողներէ կը բաղկանան, որոնց շատերը իրենց դասատիրակութեան վրայ Եւրոպական ներկայ ունին, ճիշտ ժէօն Թիւրքերու անտանելի թիփերուն պէս, որոնք այսօր գոնէ ամէն մարդ գիտէ թէ ի՛նչ կերպով դէշ ծառայեցին իրենց հայրենիքին։ Այդ ամբոխավարներն են որ պանդան միջոցներով կը յաջողին ընիկ բայց Եւրոպա կրթուող արդի ուսանողներն ալ գրգռել այն տիպար և բարեկարգ վարչութեան դէմ, որ ամենուն ծանօթ ա՛յն աղտեղի Եգիպտոսը բարձրացուցած է այսօր միջավայրին հանդուրժած քաղաքակրթական մեծ գործին։

Խիվը անցեալները իր եւրոպական ճամբորդութիւնէն դարձին, իրեն բարի գալուստի համար եկող պատուիրակութիւններուն չատ լուրջ ազդարարութիւններ ըրաւ, և յորդորեր ուղղեց իրենց զաւակներուն ճշմարիտ կրթութեան և զանոնք Եւրոպայի մէջ հակակշռի մը տակ պահելու պէտքին վրայ։ Ն. Բարձրութիւնը Եւրոպայի մէջ չատ բաներ տեսեր և իմացեր է, դատատան կազմելու համար թէ Եգիպտացի ուսանողները ի՞նչ բանի կը պարապին Եւրոպայի մէջ և ի՞նչ տեսակ կեանք կը վարեն հոն, և այս մասին իր տեսութիւնները անվերապահ կերպով պարզեց իր նախարարներուն։

Այս իրաղարձութեանց արդիւնքը այն եղած է որ հիմա եգիպտական կառավարութեան մէջ շարժում մը կայ այս մասին դարման մը մտածելու։ Ուզղակի կառավարութեան կողմէ և անոր ծախքով Եւրոպա զրկուած ուսանողներուն հակակշիռը դիւրին է հաստատել։ Շատ մօտէն հսկողութեան պիտի ենթարկուին այսպիսիները։ Սակայն կան բաւական թիւով ուսանողներ, որոնց ծնողքը, հարուստ ըլլալով. զանոնք Եւրոպա կը զրկեն ուսանելու՝ կառավարութենէն բոլորովին անկախաբար, և դիւաւորաբար առնք են որ ազրիւրն են չփոթութիւններուն։ Համեմատաբար խօսելով, կառավարութիւնը այս մասին քան մը չի կրնար ընել, զանվ ներկայ պայմաններու մէջ։ Բայց անցեալները երկար չըրջաբերական մը զրկեց իրենց ծախքով Եւրոպա ուսանող զրկող ծնողքներուն, յայտարարելով անոնց թէ իրենց զաւակները ի՞նչ վտագներու ենթարկուած են, և հրաւիրելով զանոնք մասնաւոր ժողովի մը, որ կրթական նախարարութեան մէջ տեղի պիտի ունենայ։

Կառավարական յայտարարագրին թելադրութիւնները գրեթէ սա՝ մտքը եղած են.— մասնախումբ մը կազմել, գլխաւորաբար ծնողքներէ բաղկացած. այս մասնախումբը պարտաւոր ըլլայ պատասխանատու ներկայացուցիչներ զրկելու զանազան կեդրոններու մէջ, հակակշռի ենթարկելու համար ուսանողներուն գործերը, և պարբերաբար տեղեկագրեր զրրկելու անոնց յառաջդիմութեան և բարոյական ընթացքին վրայ։ Եւ ամենէն աւելի պէտք եղածը այս է, որովհետեւ Եգիպտացիներուն իրենց ուղիղ ընթացքէն շեղելուն միակ պատճառը ա՛յն է որ անոնք հեռու են ծնողական կամ ուրիշ փրկարար ազդեցութենէ, որ կրնար ազատել զիրենք ա՛յն փորձութիւններէն, որոնք մասնաւորապէս դիւրաւ կը բացուին իրենց գործելու համար սաստած յանկարծական ազատութեան պատճառաւ։ Կը յուսացուի որ ծնողք իրենց սրտագին աջակցութիւնը պիտի նուիրեն այս ծրագրին, որ, վերջապէս, իրենց օգտին համար է միայն։ Եթէ չհամակերպին, արդէն իսկ տեղեկագիրը ցոյց կուտայ թէ կրթական իշխանութիւնք միջոցներ ձեռք պիտի առնեն հակակշիռը իրենք ընելու համար արտասահմանի բոլոր Եգիպտոսի ուսանողներուն վրայ։

ԶՕՐԱՊԵԱՆ ԲԱՆԱՁԻՐԸ

Իր կարիճ փաստաբանի և տաղանդաւոր գրագէտի բոլոր հնարիմտութեան ուժովը երկնած բանաձիւ յանկարծ Ազգային ժողովին գնահատութեան ենթարկելով Զօրապ դրաւ ինքզինքը անպատարելի դիրքի մը մէջ, չատերուն համար, որոնք խորին հիասթափութեան մը առթիւ գտնուելու երեւոյթն ունին։

Ո՞վ կը յուսար թէ այս հմտոյած արժատականը, այս ճշմարիտ ազատականը հովանաւորութեան դրօշակ պիտի բարձրացնէր, քաջամարտիկ անոյշեանի բազուկ պիտի ցոյց տար տիրահռչակ պահպանողականի մը, գահազուրկ պատրիարքի մը դատին ի նպաստ և դատապարտութեանը դէմ, անա՛նկ ատեն մը մանաւանդ երբ նմանօրինակ փորձ մը համակիր ընդունելութեան չէ՛ որ պիտի հանդիպէր ժողովական գաղափարակից ընկերներու և հասարակութեան անկաշառ ու ազատ մասին կողմէն։

Այսպէս, իրենց զգեցած տխուր տպաւորութեանը մէջ աւելի՛ կը հաստատուին աւելի՛ կ'ամրանան ամէն անոնք, որ կը մտաքերին թէ Զօրապ իր այժմու պաշտպանեալին նուիրած է առնով իր ծանօթ դէմքերէն մէկը, զայն կոչելով «մեր եպիսկոպոսներուն երիտասարդը, և մեր երիտասարդներուն եպիսկոպոսը», դեռ այնքա՞ն գրաւիչ խօսքերու և ներբողեաններու հետ մէկտեղ։ Եւ ահա՛ կ'եզրակացնեն թէ տարօրինակ առեւաւթեան շարժումով մը և անակնկալ յետաշրջութեան ձեւով մը, ան՝ իր արդիական սկզբունքներուն, իր համազուլներուն, իր օրբութիւններուն կռնակ կուտայ և կը մտնէ ա՛յն պարին մէջ, որ քառամեակ մը ի վեր զո՛ւր կը փորձէր ընթացք տալ իր խաղերուն և փնտուտքն ունէր վարպետ պարագուխի մը։

Բայց ես չե՛մ բաժներ շատերու այս եզրակացութիւնն ու այս մտածումը։ Այդ բանաձիւն ո՞ր կէտն է որ ուժգնօրէն կը պաշտպանէ ինկած մարդը, ո՞ր պարբերութիւնն է որ եռանդով կը սրբագործէ անոր արարքները, և կամ ո՞ր մասն է որ Օրմանեանի ճակտէն բոլորովին կը սպնդէ հանրային ապիկար գործիչի վրէպներն ու արատները։ Այդ բազմաթիւ և բազմերանգ «նկատելիներ» պարզապէս կը թուին ամբաստանեալին մութ գործունէութեան բոլոր դրուագները կամ բոլոր ստորոգելիները, տալով անոնց նկատելի թարմութիւն մը և մանրամասնեալ բացատրութիւններ։

Ո՛ր և է ակնկալու գրագէտ իր՛սա անձուկ մտածումներով կրնա՞ զայն «պատկառելի ծերունի» կոչել, ո՛ր և է ստակատպէտ խմբագիր՝ «քամաշխատ վաստակաւոր», ո՛ր և է չահկից բարձնկեր «անզուգական դիւանագէտ», ո՛ր և է ստրուկ հոգեբաբ՝ «Աստուծոյ օծեալը»։— բայց հայ ժողովուրդին խղճմտանքը պիտի երբէ՛ք չկրնայ զայն անուանել «Ազգին ճշմարիտ Պատրիարք», ինչպէս Խրիմեան, ինչպէս Ներսէս, ինչպէս Իզմիրլեան։ Օրմանեան կրնայ իբրև առաջնորդ, իբրեւ բանասէր, իբրև ուսուցիչ իր որոշ արժանիքը ունենալ, բայց «իբրեւ Պատրիարք»։ Եւ այսօր որ զինքը դատ ու գատաստանի է քաշած ամբողջ ժողովուրդ մը, իբրեւ առաջնորդ, բանասէր, ուսուցի՞չ թէ իբրեւ Պատրիարք կը քննէ կը քննադատէ։

Ունինք առջեւնիս թելադրիչ պատկեր մը. անսահման սպանդանոցի մը մէջ ջարդ ու թալան, աւեր ու սպանութիւն, մէկ կողմէն դարերու կիրքովը լեցուած խուժանը կը զարնէ անտիրական ժողովուրդը, և միւս կողմէն մանր աչք առած հերոսներու երկաթէ բանակ կը խիղաթ սարսափազդու և մահաբերա գրոհին. բովանդակ քաղաքակիրթ աշխարհն իր մամուլով և իր քաղաքական շրջանակներուն մէջ, ինչպէս նաև մանաւանդ գաղափարանուէր խմբակցութիւններ իրենց ազնիւ ներկայացուցիչներուն բերանով անհուն սրտամտութիւն ու ցասում կը զոռթկան. բայց ասդէն՝ քուն իսկ նամբիրը՝ ակնարկ մը իսկ արձակելու համար չրջակայ դաշտանկարին վրայ։ Ի՞նչ կարեւորութիւն ունէր իրենց համար թէ ո՞ւր կը տանէին զիրենք։ Հոս կամ հոն, միշտ դժոխքն էր։ Զէին իսկ հանդուրժեր արտասանունքին վեր առնել, ճամբան տեսնելու համար։ Մէկը միայն կայտառ և տրթուն էր, Բ 50, կամ միւսներէն աւելի, ասիկա իր դէմքին կը պարտադրէր անզգայութեան և անտարբերութեան դիմակ մը։

Եւ երբեք թերեւս, իր բոլոր գեղեցիկ կեանքին մէջ, այնքան կենդանի եղած չէր որքան այս ժամուս. իր ջիղերէն իւրաքանչիւրը կը թրթռար, իր աչքերուն տակ անցնող ամենադոյզն առարկան կարծես ոտուարացնող ապակիով կը տեսնուէր, խոշորցած։ Երեկ իրիկուն՝ ամբողջ դիշերէն աւելի, պարաւորուած էր ինքզինքը զսպել, անշարժ մնալու համար, բան մը գուշակել չուզու համար փոթորիկէն որ կը մոլեգնէր իր կուրծքին մէջ, որ մերթ կը սպառնար պայթիլ և գետնահարել դինքը։

Կառքը կեցաւ կայարանին առջև, պատհակները եկան չարուեցան դրան առջեւ մինչ տեղի կ'ունենար յանցապարտներուն տաժանելի վարչիջը։

(Շարունակելի)

ԿԻ ԹՕՐԸ (4)

ՄԱՀՈՒՉԱՓ ՄԵՆԱՄԱՐՏ

Կրակները աներեւոյթ եղած էին. խաւարը կրկին կը թաղուորէր. որոտումը կը գոռար հեռուն։ Անհանդուրժելի էր հեղձումը, մղձկուա օդը, բայց կանաչորին սրտին վրայ գոգցես զով մը ինկած էր։

Ի՞նչ փոփոխութիւն իր խուցին մէջ. կենդանի մեռեալը այլեւս մինակ չէր. անտեսանելի ներկայութիւն մը, ատուածառաք յոյսը կ'ողողէր զինքը համակ. և այս յոյսին առջեւ խեռ պատերը, ձուլածոյ փականքները, թանձրահոծ մթնոլորտը կարծես հալած էին. բոլոր սեւ ուրուականները փախա՛ծ...

Նեղ ու բարձր պատուհանէն գորշ տակար նշոյլ մը երեւցաւ. նախ. յետոյ դեղին ու վարդագոյն ներկուեցաւ, և յոյսը թափանցեց յուշիկ անողորկ պատուհանին մէջէն։

Արթքը Հիւկս կրցած էր ինքզինքը պարտաւորել կատարելապէս անշարժ մնալու այս երկար տջնութեան միջոցին։ Իրեն կը յանձնարարուէր զսպել ինքզինքը. Իր բոլոր կարողութեամբ կը կապուէր հետեւելու այս պատուէրին, ինչ որ դիւրին քան չէր, նկատի առնելով իր չարչարուած սրտին գերագրգռումը և իր ֆիզիքական անձին ծայրայեղ տկարացումը։ Բայց իր կամքը և հոգեկան զօրութիւնը վնասուած չէին և դինքը գերող անհամբերութեան տենդը նուաճելու նպատակաւ, արդիւնք ինք իրեն նոյնիսկ ենթադրութիւններ ընելու ըլալիքին մասին։ Որովհետեւ փայլուն կերպով ծաղայած էր գաւառի կամաւորներուն մէջ և կը ճանչնար հնաղանդելու դժուարին արուեստը որ խարխսին է հրամայելու արուեստին։ Նոյն իսկ այս անարդար կալանքին մէջ, կրցած էր կատարել ա՛յն նուաստացուցիչ աշխատութիւնները որոնց ենթարկուած էր ամենէն պահանջկոտներն իսկ գոհացնելու կերպով։

Սակայն, եթէ կ'արգիլէր իր անձին վաղուան առամը երեւակայելը, իր բարեկամին հրահանգներուն իմաստին և ատոին հետեւելու համար.

«Թո՛ղ ատ որ ուրիշները գործեն, հնաղանդէ»։ Ինչպէս կրնար արգիլել ինքզինքը որ անդադար սիրով, ջնորհապարտութեամբ չմտածէ ա՛յն բարեկամներուն վրայ, որոնք իրեն համար կը վտանգուէին այն զարմանալի փորձին մէջ։ Բան մը սառոյց էր, այսինքն թէ այսպիսի բախտախնդրութեան մը մէջ բարձրագոյն սպայ մը, Մօրտանթի նկարագիրը ունեցող մարդ մը ոևէ բան պիտի չձգէր դիպուածին։ Ասէն բան կշռուած, նախատեսուած, հաշուուած, մանրակրկիտ կերպով ներդաշնակուած պէտք էր ըլլալ։ Զօրաւոր դուրս, անվեհեր սիրտ, իր ընկերը տէր էր անշուշտ անյարձակելի միանգամայն յանդուգն յատակագծի մը. շատ բան պիտի վրայ տար եթէ ձախողէր։ Բայց Արթքը կը զգար, ուրիշ ուժեր պահուրտած էին այս անդուզական քարեկամին անձնուիրութեան ետեւը։ Մնա՛ս որ «մենք» կ'ըսէր։ Ուրիշներ ուրեմն, որոնց անունը չէր տար, իրեն համար կ'աշխատէի՞ն։ Փա՛ռք Աստուծոյ, լքուած չէր։ Ի՞նչ որպէս պատահի, այսուհետեւ գիտէր թէ իրմով զբաղող կայ, իրեն հաւատացող կայ. երեք ամսէ ի վեր կ'աշխատէին ազատել զինքը, և վերջապէս իր Միւրիլը բնաւ դադրած չէր իր վրայ խորհելէ։ Այսպիսի պայմաններու մէջ ո՞վ պիտի համարձակի թշնաւոր կամ անօգնական ըսել իրեն...

Ժամը վեցին արաւրեայ խոյր զանգակը լսեցուց իր կանոնաւոր կոչումը։ Մեքենաբար, ինչպէս կ'ընէր երկա՛ր օրերէ ի վեր, Արթքը Հիւկս ոտքի ելաւ, վրան գլուխը չակեց, գլորեց իր մահճակալը, տեղաւորեց զայն ճիշդ ա՛յն անկիւնը ուր պէտք էր գտնուիլ։

Ժամը վեցուկէսին, ծանր քայլ մը կեցաւ իր դրան առջեւ, բանալին ճռնչեց փականքին մէջ, կիսաբաց մուտքէն բանտին մէկ ծառան վար դրաւ ջուրին դոյլը, օճառը, խոզանակը, անմիջապէս նորէն գոցելով դուռը իր ետեւէն, և կալանաւորը սկսաւ իր խուցին ամենօրեայ մաքրումին։

Ժամը եօթնէն քիչ մը վերը, դուռը նորէն բացուեցաւ, և բանտապետը երեւցաւ, ձեռքը թուղթ մը։

— Բ 50, արտասանեց բարձր ձայնով մը, խոպտա, միօրինակ, պիտի փոխադրուիք Ուայթի կղզին, Բարքիրսթի բանտը։

— Լա՛ւ, Պարո՛ն, ըսաւ Արթքը քաղաքավարութեամբ, իր հոդերին բոլոր ուրախութիւնը ցոլանալով հակառակ իրեն՝ իր նիհարցած դեղցիկ դիմագիծերուն վրայ։

Մարդասիրական բան մը երեւցաւ բանտապետին մազոտ դէմքին վրայ։

— Հոն ասկեղ աւելի քիչ մը հանգիստ պիտի ըլլաք, ինչպէս դիտէք անշուշտ, ըսաւ, ձեր վարմունքը շատ լաւ եղած է. յարատեւեցէք, և ձեզի աղէկ պիտի ըլլայ։ Եթէ Բարքիրսթի մէջ ալ ա՛յնպէս վարուիք ինչպէս հոս Մարշմուլի մէջ, պիտի չզարմանամ եթէ ձեր պատիժը թեթեւնայ։

— Եւ գլխու պաչպան նշանով մը քաշուեցաւ։

Ժամը, ինքնուկէսին, իրենց դատապարտեալներու խումբ մը դասաւորուեցան երկայն մեծ վագոնի մը մէջ, խիստ մօտէն հսկողութեան տակ առնուած ծանր կառք մը, ինչպէս նովորութիւն է այս տեսակ փոխադրութեանց համար։ Երկու անագին աշտարակներով խոշոր դրան լայնարձակ կամարէն անցան, կտրեցին գիւղը և չըզբաղեցուցին առնելի ժիտրով ծանրաբար քանեցին կայարանին ճամբան։ Արթքը Հիւկս, իր ձախ դասատակին վրայ կը կրէր երկաթէ ապարանջանը, ուրկէց վար կը կախուէր շղթայ մը, որ կ'երթար դամուիլ իր ընկերին աջ բազուկին, և որովհետեւ խումբին ծայրը կը գտնուէր ինքը, իր աջ բազուկը ո՛չ ապարանջան ունէր և ոչ շղթայի ծայր։ Զիւաւոր գահակներէ շրջապատուած վագոնը բաց կառք մըն էր. բայց դեղին սեւ անարգ համազգեստով կողք կողքի շղթայակալ խեղճերէն ո՛չ մին բնաւ չերկրնցուցած իր թախիծ թմբիրը՝ ակնարկ մը իսկ արձակելու համար շրջակայ դաշտանկարին վրայ։ Ի՞նչ կարեւորութիւն ունէր իրենց համար թէ ո՞ւր կը տանէին զիրենք։ Հոս կամ հոն, միշտ դժոխքն էր։ Զէին իսկ հանդուրժեր արտասանունքին վեր առնել, ճամբան տեսնելու համար։ Մէկը միայն կայտառ և տրթուն էր, Բ 50, կամ միւսներէն աւելի, ասիկա իր դէմքին կը պարտադրէր անզգայութեան և անտարբերութեան դիմակ մը։

Եւ երբեք թերեւս, իր բոլոր գեղեցիկ կեանքին մէջ, այնքան կենդանի եղած չէր որքան այս ժամուս. իր ջիղերէն իւրաքանչիւրը կը թրթռար, իր աչքերուն տակ անցնող ամենադոյզն առարկան կարծես ոտուարացնող ապակիով կը տեսնուէր, խոշորցած։ Երեկ իրիկուն՝ ամբողջ դիշերէն աւելի, պարաւորուած էր ինքզինքը զսպել, անշարժ մնալու համար, բան մը գուշակել չուզու համար փոթորիկէն որ կը մոլեգնէր իր կուրծքին մէջ, որ մերթ կը սպառնար պայթիլ և գետնահարել դինքը։

Կառքը կեցաւ կայարանին առջև, պատհակները եկան չարուեցան դրան առջեւ մինչ տեղի կ'ունենար յանցապարտներուն տաժանելի վարչիջը։

(Շարունակելի)

հաստակ ժողովուրդին բարձրագոյն իշխանութեան զեկավար անձը սեւ դաշինք կնքած ոճիրի կառավարութեան գործակալներուն հետ, կ'ամբաստանի իր սեփական հօրը և անոր պաշտպանութիւնը սատանված թուռ մը քաղելը։

Մայրաքաղաքին մինչեւ գաւառներու յետին անկիւնները ծովացած արիւններու փրփուրին մէջ երբ ամբողջ ցեղը հեղձամղձուկ կը գալարուէր, ասդին այս մարդը՝ ահեղի անաւարներութեան մը գիրկը նետուած, թիւրանդական սարկութեան ոգին կը մշակէր առ ոսս ծիրանազգեաց բորենիին։ ան՝ կը յօդուտէր ցեղին սիրոյ՝ անյագ անկուշտ սիրտ ունենալով, անհուն հարենասէրի մը վերածելով Պոլիս, իբր Պոլիս։ Եւ կարծես իր անմիջական շրջապատին կացութիւնն էր որ կը հեռադրէր հոլանտական ոսանը։ Ալ ի՛նչ աւելորդ յոգնութիւն՝ մանրամասնութեան փորձը երկվեցեակ մը տարիներու արիւնայուշ գրուագներուն։ Ահա՛ մարդ մը որ անանձնութեան սարկացուց ոչնչացուց պաշտօնին բարձրութիւնն ու հմայքը։ Ահա՛ մարդ մը որ երբեք անհանգիստ չեղաւ տպանդանոցին խուժդուժ պատկերներուն առջեւ։ Ահա՛ մարդ մը որ իր ու իրենցներուն ապահովութիւնը մտածեց չարունակ։ Եւ ահա՛ մարդ մը, որ վերջապէս արժանի դարձաւ հայ ժողովուրդին ալիքի պէս բարձրացող վրէժխնդրութեան, այն ժողովուրդին որ իր հոգին խորերէն գնացած է միշտ պաշտում ինկել իր արժանաւոր զաւակներուն, իր երեսաւոր ռանվիրատներուն։

Եւ հիմա Զօհրապ մը՝ անգիտելով բոլոր այս ազգային վերքերն ու կսկիծները, արհամարհելով մեր բոլոր հերոսներուն փայլանարդար ոգին, անդամներով մեր ժողովուրդին ապրարկորով վէճը, և միեւնոյն ատեն սարամտութեան, կեղծիքի ու դաւաճանութեան դժնդակ չքոջանը ոգեկոչելով, ինչպէս, ո՞ր օրէնքով, ո՞ր խղճմտանքով, ո՞ր սիրտով պիտի փորձէ թէ թիկունք ըլալ Օրմանեանին։ Ո՛չ, այդ մնկատելվազիրը։ թաքնամիտ երգիծանքով մը կ'ուզէ դատապարտել ենթական նո՛յն իսկ իր ոչխարներուն ցուցամատին վերամարձումով...։

Ակէ անդին, կը թողունք որ մեաւելները թաղեն իրենց մեռելը, նո՛յն իսկ իբրև պատանք գործածելով «Զօհրապեան բանաձեւը...։

ՄԵԼԻՔՈՆ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ՊՈՒԿԱՐԵՆԵՐՈՒՆ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ Մ. ԲՈՒԱՆՔԱՌԷԻ

Ահա՛ պատճէնը այն հեռագրին։ որ, ինչպէս ակէց առաջ ծանուցինք, Պուլկար երեսփոխաններու կողմէ ուղղուեցաւ Մ. Բուանքառէի.— «Երջանիկ ենք արտայայտելով ձեզի մեր սրտագին երախտագիտութիւնը Ֆրանսական խորհրդարանին առջեւ ձեր յայտարարութիւններուն համար, ի մասին Պալքանեան խնդրոյն։ Այն սկզբունքը թէ Պալքանները պէտք է վերադարձին Պալքանեան ազգերուն, զոր այնքան պերճախօսութեամբ ծանուցիք և պաշտպանեցիք, իբրև չարունակութիւն Եւրոպական անաչառ խնդրութեան բանաձեւին, Ձեր Վսեմութեան կողմէ առայարկուած, կրնայ միայն երաշխաւորել - Պալքանեան ժողովուրդներուն տեւական խաղաղութիւն մը իրենց իրաւունքներուն և իրենց ապառութեան յարգանքը։ Ֆրանսայի երեսփ. Ժողովին և Մեկայոյին առջև այս յայտարարութիւններուն դասած ընդունելութիւնը անգամ մը ևս կ'ապացուցանէ թէ Ֆրանսա, հաւատարիմ իր փառաւոր անցեալին, կը մնայ ազնիւ պաշտպանը ազատութեան, արդարութեան և քաղաքակրթութեան դատին։ Երջանիկ ենք յայտնելով Ձեզի և Ֆրանսացի մեր սրտագին երախտագիտութիւնը»։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆ

Դարձրէի մարմնիդ եկեղեցիին մէջ ապրողութեան մը առթիւ, արքեպիսկոպոսը Ֆրանսական հանրապետութեան դիւանագիտական դրդակատարին յայտնեց Լիբանանցիներուն երախտագիտութիւնը Մ. Բուանքառէի յայտարարութեանց համար։ Իր հաւատամքութիւնը յայտնեց Ֆրանսայի նկատմամբ։

Եգիպտոսի մէջ Լիբանանի կեդրոնական քոմիթէին նախագահը արքեպիսկոպոսին միացաւ և Դարձրէի որթերքին ուղղեց Ֆրանսայի հանդէպ Լիբանանցիներուն երախտագիտութեան և անձնուիրութեան պերճախօս ապացոյցը։ կը յուսայ թէ Ֆրանսա պիտի չարունակէ օգնել Լիբանանի իր արդար պահանջումներուն և իր ազգային կեանքէն զարգացման մէջ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԻՏԵՒԻԳՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տագնապալի լուրեր կը չարունակեն հասնիլ Բերլինէն։ Զանազան քաղաքներու մէջ կը տեսնուի հակառուս չարժումին զբաղումը։ Սակայն Բեղրսպուրգի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կը յայտարարուի թէ Մօսկուայոյ խնդրոյն նկատմամբ Զինաստանի հետ բանակցութիւնները զոհացուցիչ ընթացք մը կ'առնեն։

Զինական կառավարութիւնը բոլորովին հրաժարած է դէպի Մօսկուա արշաւելու մը դրելու դադարարէն։ Մօսկուան խնդիրը վերջնականապէս կարգադրուելուն պէտ՝ երկու կառավարութիւնները դարձեալ ձեռք պիտի առնեն 1881ի առեւտրական պայմանագրութիւնի փոփոխութեանց մասին բանակցութիւններ։ Միւս կողմէ Մ. Ամերիկէն կը հեռագրուի թէ Զինական հանրապետութեան նախագահ Սուանչիքայ, հանդուցած ըլլալով թէ Զինաստանի զանազան կողմերը Ռուսոյ դէմ առաջ եկած շարժումը կրնայ վնասել Զինաստանի, մանաւանդ Ռուսական վաճառականներու դէմ Պոյքոթը, խռովարարներուն դէմ խիստ միջոցներ ձեռք կառնէ։ Նոր հրամաններ առած է արդիւնաւոր համար ամէն պատերազմական ցոյցեր քանակէն մէջ, և լուծել տուաւ գաղտնի ընկերութիւն մը որ պատերազմական հանգանակութիւն կ'ընէր։ Բայց դժբախտաբար ինք մինակ մընացած է, և իր փոխանորդը, որ զօրավար մըն է, կողմնակից է Ռուսոյ դէմ յարձակողական չարժում մը ընելու։ Ուրիշներ ալ պատերազմի կը մղեն, կարծելով որ Զինաստանի բարիք առաջ պիտի գայ։ Զօրավարներէն մին մինչեւ իսկ նախագահին զրկած է գաղտնի ծրագիր մը՝ Ռուսոյ վրայ Զինաստանի յաղթութիւնը ցոյց տուող։

ՄԱՐԳԱՐԻՏՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՇԱՆԴԵՍԸ

Տիկին Տրէյբրը, 1897 էն մինչև 1900 Հռոմի Ամերիկեան դեսպանին մեծ և հարուստ գործարաստաէրին այրի կինը, Մը-ներնդեան տօներուն առթիւ պարահանդէս մը տուաւ Լուի Ժե.ի պալատական հանդերձանքներով, որ անմոռանալի դէպք մը պիտի ըլլայ Նիւ—Եորքի միլիոնատէրներուն ոսկեզօծ շրջանակներուն մէջ։ Երեք հարիւր հրաւիրեալները իբրև զարդարանք մարգարիտներ կը կրէին միայն։ Այն դիւրը այս կերպով յիսուն միլիոն ֆրանքի հարստութիւն մը կը ներկայացնէր ներկայ մարգրիտներուն արժէքը։ Տանտիրուհին ունէր չորս կարգ մարգարիտ, որոնցմէ մին գրեթէ մինչև գետինը կը կախուէր։ Իր ազջիկը, Օր. Մէրկէրէթ Տրէյբրը, կը կրէր սպիտակ մարգարիտներու այն հրաշագեղ մանեակը, զոր իրեն նուէր ըրած է իր կնքամայր Թաալիոյ Մարգարիտա մայր թագուհին։ Պերճաւոյթ տիկինները, ամէնքն ալ «մարգրտաց», և որոնց տարազները գծագրուած էին Լուի Ժե. ոճով «մընիւէ» պարեցին վարդերով ծածկուած և Ժ. դարու ֆրանսական ոճով պարուհիներու փոխարկուած սրահներու մէջ։

ՔՈՒԷՊԱՇԱՆՋ ԿԻՆԵՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Անցեալները գրեցինք թէ ամազոնները, կառավարութիւնը տեսկելու համար որ կիներուն քուէարկութեան իրաւունքը ընդունի, սկսած են Հէրակլէսի գործեր կատարել... Նամակի տուփերուն մէջ զանազան դեղեր կը թափեն փճացնելու համար պատուհակութիւնը ի միտ... Ժողովուրդին։ Հիմակ ամէն տուփի գլուխ ոստիկան կեցած է։ Բայց Ամազոնները չեն յուսահատիր, հիմակ ալ երկաթուղիի նշաններուն դէմ կ'ելլեն։ Անցեալ Բշ. աքցանող մը, որ նշան մը պիտի չարժէր ճեպընթացի մը ճամբայ բանալու համար, տեսաւ որ լծակը անսովոր դիմադրութիւն մը կ'ընէր։ Իր բոլոր ոյժը գործածելով, յաջողեցաւ սակայն ժամանակին դա,ձնել ոչաւառակը։ Բանի մը վայրկեան վերջ, նորէն պարաւորուած ըլլալով վայրաշարժին նշան տալ որ դանդաղ գայ, միեւնոյն դժուարութեան հանդիպեցաւ։ Այս անգամ հեռաձայնեց կայարան և իսկոյն խումբ մը գործաւորներ եկան լծակները նորոգելու համար։ Այն տեսնուեցաւ որ զանազան նշաններ միասին փակուած են և Բղթիկ մը փակցուած էր, ա՛ռ բառերով — «Այս հակառակութիւններուն մէկ դարման միայն կայ, կիներուն համար քուէարկութիւնն է։» Բարեբախտաբար թշնամութիւնը անմարակօրէն եղած էր, որովհետեւ եթէ նշանները չքանէին, ազէք մը անխուսափելի էր։

ԶԳՈՒՇԱՑԻՐ ԹՈՅՆԵՐԷՆ

Բարձր դատարակութիւն ստացած երկու երիտասարդներ, որոնք մօրթին կը գործածէին իրենց հանդերձի մաս մը, վերջապէս տուր պարագաներու տակ զոհ եղան։ Մանը խլեց զանոնք միաժամանակ։ Այս ցաւալի դէպքը անգամ մը ևս կ'ցասիցէ մեզ քանի մը խորհուրդ տալ հասարակութեան։ Զարիքը խոր է։ Որովհետեւ այս ազէաքին երկրորդ օրը, ուրիշ մը, քաջաբինին հետեւանքով, զարկաւ սպանեց Մօնմարթրի հանդերձի տուներուն յանախորդուհիներէն մին։ Եւ ահա հոն ներքակուեցաւ փերեղակ մը, որ գաղտնի կերպով կը ծախէր այդ թոյները։

Մէջոցներ պէտք է ձեռք առնել թոյնրու դէմ, որոնց պատուութիւնը կը նմանի հրաշէներու պատուութեան։ Անխոհեմներուն և ոճրագործներուն ձեռքին մէջ ո՞րքան վտանգաւոր են հրաշէները, նոյնն է նաեւ այս թոյներուն համար, որոնք սակայն կը չրջաբերին ողբալի ազատութեամբ մը։

Բայց բոլոր նախազգուշացումներ անքաւական պիտի ըլլան, եթէ հասարակութիւնը չհամոզուի թէ ո՞րքան վտանգաւոր է գործել ա՛նպիսի արտադրութիւններ, որոնք կրնան անփորձ ձեռքերու մէջ սատիկ թոյներ ըլլալ։

Մօրթինը, քաջաբինը ամէնէն ուելի տարածուածներուն մէջ են, որովհետեւ աւելի կամ նուազ հաճելի զգացում մը կը զրգռեն թմրութեան մերձաւոր, որուն պէտքը սակայն, առեն անդնելով, բանապետական կ'ըլլայ, և հարկ կ'ըլլայ միշտ թոյնին չափը աւելցնել որքան վարժուի մարդ։ Ասկէց զատ, այդ դեղերուն հոդեկան, մասաւոր արդիւնքները սպառողները կը մղեն իրենց հաճոյքը բաժնել տալու նոսա։ իրենց բարեկամներուն։

Բայց միայն մորթինը, քոքայինը, սոփիոնը չէ որ վտանգաւոր կը դասնան։ Պէտք է գիտնալ որ դեղերէն չատերը, նոյնիսկ ամենէն օգտակարները, կրնան յանախ մահաբեր արկածներ պատճառել։ Եւ հետզհետէ սովորութիւն կ'ընելայ գործածել բոլոր այս թոյները անքան դիւրութեամբ որքան կը գործածէ մարդ ուրբը կամ թէյը։ Պատճառը ա՛յն է որ մարդ անոնցմէ կը խնդրէ հոգեկան բարօրութիւնը, ինչպէս ուրիշ միջոցներով ֆիզիքական բարօրութիւնը կը փնտռուի կեանքի նիւթական պայմաններու համար։ Մանաւանդ չարաչար կը գործածուին հակաջղային և քնաբեր բոլոր արտադրութիւնները։ Կան անթիւ երիտասարդներ ալ, ինչպէս կան քոքայինի մոլիներ։ Մարդիկ կը ճանչնամ որ առանց իրենց «քաշէներ»ուն առանձն դուրս չեն ելլեր, և ամենապաքը անհոգութեան մը վրայ կուլ կուտան յիսուն սանթիկրամ, մէկ, երկու կրամի տեղ։ Ասկէց զատ կը հրամցնեն կամ կը յանձնարարուին նաև իրենց բոլորտիքը գտնուողներուն, որոնք գլխու ցաւ կ'ունենան կամ ջղացնութիւն մը,— կ'ըսեն անմիջապէս, ինչո՞ւ կը նեղուիս, ա՛ռ բիրամիտն, անթիփիրին։ Ասոնք ցաւալի դէպքեր են։ Ցաճախ այդ տեսակ թոյներուն քան սանթիկրամն ալ կը բաւէ մահաբեր հետեւանքներ առաջ բերելու։

Բուն բերելու ծառայող բոլոր դեղերն ալ այսպէս են, քլորալը, սիւլֆոնալը։ Իսաք իր բոլոր ձեւերուն տակ, ինչ ինչ կազմուածքներու մէջ շնչառական ճամբաներու թաղանթներուն վրայ տարնապալի հակազդեցութիւններ առաջ կը բերէ, ինչպէս նաեւ խոյերուն վրայ։ Թէնիթիւ ա՛իթան ալ, թէեւ սքանչելի տեղական դարման մը, բայց արաքոյ կարգի անբարեխառնութեամբ մը կը գործածուի։

Աւելորդ է ծանրանալ անդիկին վրայ, որուն թէ՛ օգտակարութիւնը և թէ վտանգը յայտնի է, նաեւ գալոմէլին վերաբերեալ, որ անոր ազէրէն մին է, նաեւ սրսէնիքին վրայ, զոր անարիւնները գաղտնի կ'առնեն։ Ծայրայեղօրէն երկարատեւ չրջաններու մէջ։ Մէնթոլը, որ սովորական բուսանոներու (քսկու դեղ) մէջ կը մտնէ, կրնայ ծանր արկածներ պատճառել, մանաւանդ տղայոց համար։ Նմանապէս քանֆոր (քէֆիրի)։ Նանսիրի ոգեթոր մը կանչեր երեսայ մը դարմանեց, որ քիչ մնաց պիտի մեռնէր վաղելին քանֆէի գործածութեամբ քթին ծակին մէջ։ Պիսմիթը անգամ անակնկալ թունաւորումներ կը գրգռէ, եթէ մէկէն առնուի։

Ուրեմն թո՞ղ ամէն ոք լաւ համոզուած ըլլայ որ ամէնէն օգտակար, նոյնիսկ ամէնէն ընթացիկ դեղերը, պէտք չէ բան բանի գործածել, ամէն առթիւ, առաջին հանդիպողին խորհուրդին վրայ, կամ իր անձնական նեղնչումին համեմատ։ Մէկ խօսքով, բժիշկը պէտք է պատուիրէ գործածն դեղը, և դեղագործը պէտք է յանձնէ ի հարկին։ Հա՞րկ է միթէ կրկնել այս տարրական կանոնները։

Բայց պէտք է անխոնջեմները պաշտպանել իրենք իրենց դէմ։ Նախ և առաջ անընդունելի է որ թոյն պարունակող դեղ մը, որ դեղարանին մէջ սանթիկրամով միայն կը տրուի, ազատօրէն արտոնուի ծախուիլ փերեկակներուն խանութը։ Այսպէս մէկէց, որ առանց դեղագիրի չի կրնար հինգ սանթիկրամ մորֆին գտնել, դուրսի ծախողին մօտ երեսուն կոամ կրնայ գտնել։

Մարդոց կեանքը իրենց քսակին չափ նախագուշութիւններու պէտք ունի...

ՏՕՔԹ. ԹՈՒԼՈՒՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՒ ԼՈՆՏՈՆԻ ԼԻԲԱՆԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Արեւելքի ժողովուրդներուն համար»ի Բ. Թիւէն

Պ. Բրէսանէ խօսելով Լոնտոնի բանակցութեանց մասին կ'ըսէ թէ վեց մեծ տէրութիւնները պէտք չէ արեւելքի խնդիրը անդամատեն կամայականօրէն, այլ պէտք է մեր առնեն զայն իր ամբողջ ընդարձակութեամբը, ոլքան եւրոպական նոյնքան և ասիական ձեւին տակ։

«Տարանէլի երկայնքին և Կիլիկոյուի թերակղզիին մէջ առաջ նկած ծանր դէպքերը ընդհանուր ուշադրութիւն հրաւիրած են քրիստոնեայ և մասնաւորապէս հայ ժողովուրդին սպառնացող վտանգներուն վրայ։ Ինչ որ ճշմարիտ է այդ դաւառներուն համար, նոյնքան և աւելի ճշմարիտ է Փոքր Ասիոյ ներքին նահանգներուն համար։ Հայկական նահանգներու մէջ պատերազմի պատրուակին տակ չարժման մէջ դրուած և ասկայն պատերազմի դաշտէն հեռու պահուած քրտական անկանոն ոյժերու կեդրոնացումը ամենէն աւելի վախեր պատճառելու բնոյթը ունի։ Հետզհետէ հայ ժողովուրդը նոր ազգային ազէտի մը հարաւածին տակ կ'զգայ ինքզինքը։

Անկարելի է որ ներկայ կացութիւնը չարունակուի։ Անկարելի է ամբողջ ժողովրդէ մը պահանջել որ տասնրուն տարի առաջուան ջարդերու կրկնումի մը յաւիտենական մղձաւանջին տակ ապրի։ Հայաստանի բարեկամները յուզուած են իրաց այս վիճակէն։ Լոնտոնի մէջ, անոնք իրենց ձայնը բարձրացուցին ի նպաստ այդ մարիրոսացած ժողովուրդին։ Անոնք որ Հայաստանի համար տանելի վիճակ մը կը պահանջեն, անանք միայն մարդասիրական նկատումներէ մղուած չէ որ կ'ընեն այդ։ Ընդհանրապէս ամբողջ Եւրոպան, և մասնաւորապէս Ֆրանսա և Անգլիա քաղաքական առաջնակարգ շահեր ունին այդ նպատակի իրագործման մէջ։

«Ինծի համար բանաձեւը պարզ է, վերնիտ և անհերքելի։ Ասիական Թուրքիոյ գոյութիւնը, անկախութիւնը և ամբողջութիւնը միջազգային անհրաժեշտութիւն մըն է։ հայերու ապահովութիւնը և ազատութիւնը այդ Փոքր-Ասիոյ գոյութեան հետ կապ ունեցող անխուսափելի պայմաններն են։ Ասոնք նորութիւն չեն։ Պերլինի Վեհաժողովը իր համբաւաւոր 61րդ յօդուածով ճանչցած և յայտարարած է այս սկզբունքը։ Ոչ Հայաստանը և ոչ ալ իր ախոյանները երբեք երեսուն չորս տարուան հնութիւն ունեցող դաշնագրի մը ուղղմիտ և ճիշդ գործադրութենէն զատ ուրիշ բան չպահանջեցին։ Հայաստանը յօժարակամ կ'ընդունի Սուլթանին գերիշխանութիւնը միակ պայմանով որ ինք կարենայ ազատ ապրիլ, անխիղճ վայիներու և միլէկսարդիներու քմահաճոյքին չենթարկուիլ և այլեւս քիւրտերուն զոհ չդառնայ։ Հայաստան պիտի քաղաքանայ Եւրոպայի կողմէ երաշխաւորուած և անոր քոնթրոլին տակ կատարուած վարչական ինքնավար դրութիւնով մը։ Ան զոհ կը մնայ եթէ Եւրոպական տէրութիւնները դինքի դարձնէին իրարու աւելի մեծ Լիբանան մը։ Միայն այս անգամ ան չի թոյլ տար որ խոստումներով քնացնեն զինքը։ Գործն է որ արժէք ունի անոր աչքին առջեւ։

«Անշմարանելի է թէ Հայաստանը զոհաբերելու սկիզբ մը տուած ըլլալու համար ոչ Բուանքառէ, ոչ Սիր Էտուարտ Կրէյ Աստանտի և Տրպիզոնի առջեւ մարմնաւորեր չդրկեցին և յստակ սա կորուկ օրուն թէ՛ օգտակարութիւնը և թէ վտանգը յայտնի է, նաեւ գալոմէլին վերաբերեալ, որ անոր ազէրէն մին է, նաեւ սրսէնիքին վրայ, զոր անարիւնները գաղտնի կ'առնեն։ ծայրայեղօրէն երկարատեւ չրջաններու մէջ։ Մէնթոլը, որ սովորական բուսանոներու (քսկու դեղ) մէջ կը մտնէ, կրնայ ծանր արկածներ պատճառել, մանաւանդ տղայոց համար։ Նմանապէս քանֆոր (քէֆիրի)։ Նանսիրի ոգեթոր մը կանչեր երեսայ մը դարմանեց, որ քիչ մնաց պիտի մեռնէր վաղելին քանֆէի գործածութեամբ քթին ծակին մէջ։ Պիսմիթը անգամ անակնկալ թունաւորումներ կը գրգռէ, եթէ մէկէն առնուի։

Ուրեմն թո՞ղ ամէն ոք լաւ համոզուած ըլլայ որ ամէնէն օգտակար, նոյնիսկ ամէնէն ընթացիկ դեղերը, պէտք չէ բան բանի գործածել, ամէն առթիւ, առաջին հանդիպողին խորհուրդին վրայ, կամ իր անձնական նեղնչումին համեմատ։ Մէկ խօսքով, բժիշկը պէտք է պատուիրէ գործածն դեղը, և դեղագործը պէտք է յանձնէ ի հարկին։ Հա՞րկ է միթէ կրկնել այս տարրական կանոնները։

Բայց պէտք է անխոնջեմները պաշտպանել իրենք իրենց դէմ։ Նախ և առաջ անընդունելի է որ թոյն պարունակող դեղ մը, որ դեղարանին մէջ սանթիկրամով միայն կը տրուի, ազատօրէն արտոնուի ծախուիլ փերեկակներուն խանութը։ Այսպէս մէկէց, որ առանց դեղագիրի չի կրնար հինգ սանթիկրամ մորֆին գտնել, դուրսի ծախողին մօտ երեսուն կոամ կրնայ գտնել։

Մարդոց կեանքը իրենց քսակին չափ նախագուշութիւններու պէտք ունի...

ՏՕՔԹ. ԹՈՒԼՈՒՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՒ ԼՈՆՏՈՆԻ ԼԻԲԱՆԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Արեւելքի ժողովուրդներուն համար»ի Բ. Թիւէն

Պ. Բրէսանէ խօսելով Լոնտոնի բանակցութեանց մասին կ'ըսէ թէ վեց մեծ տէրութիւնները պէտք չէ արեւելքի խնդիրը անդամատեն կամայականօրէն, այլ պէտք է մեր առնեն զայն իր ամբողջ ընդարձակութեամբը, ոլքան եւրոպական նոյնքան և ասիական ձեւին տակ։

«Տարանէլի երկայնքին և Կիլիկոյուի թերակղզիին մէջ առաջ նկած ծանր դէպքերը ընդհանուր ուշադրութիւն հրաւիրած են քրիստոնեայ և մասնաւորապէս հայ ժողովրդին սպառնացող վտանգներուն վրայ։ Ինչ որ ճշմարիտ է այդ դաւառներուն համար, նոյնքան և աւելի ճշմարիտ է Փոքր Ասիոյ ներքին նահանգներուն համար։ Հայկական նահանգներու մէջ պատերազմի պատրուակին տակ չարժման մէջ դրուած և ասկայն պատերազմի դաշտէն հեռու պահուած քրտական անկանոն ոյժերու կեդրոնացումը ամենէն աւելի վախեր պատճառելու բնոյթը ունի։ Հետզհետէ հայ ժողովրդը նոր ազգային ազէտի մը հարաւածին տակ կ'զգայ ինքզինքը։

Անկարելի է որ ներկայ կացութիւնը չարունակուի։ Անկարելի է ամբողջ ժողովրդէ մը պահանջել որ տասնրուն տարի առաջուան ջարդերու կրկնումի մը յաւիտենական մղձաւանջին տակ ապրի։ Հայաստանի բարեկամները յուզուած են իրաց այս վիճակէն։ Լոնտոնի մէջ, անոնք իրենց ձայնը բարձրացուցին ի նպաստ այդ մարիրոսացած ժողովրդին։ Անոնք որ Հայաստանի համար տանելի վիճակ մը կը պահանջեն, անանք միայն մարդասիրական նկատումներէ մղուած չէ որ կ'ընեն այդ։ Ընդհանրապէս ամբողջ Եւրոպան, և մասնաւորապէս Ֆրանսա և Անգլիա քաղաքական առաջնակարգ շահեր ունին այդ նպատակի իրագործման մէջ։

«Ինծի համար բանաձեւը պարզ է, վերնիտ և անհերքելի։ Ասիական Թուրքիոյ գոյութիւնը, անկախութիւնը և ամբողջութիւնը միջազգային անհրաժեշտութիւն մըն է։ հայերու ապահովութիւնը և ազատութիւնը այդ Փոքր-Ասիոյ գոյութեան հետ կապ ունեցող անխուսափելի պայմաններն են։ Ասոնք նորութիւն չեն։ Պերլինի Վեհաժողովը իր համբաւաւոր 61րդ յօդուածով ճանչցած և յայտարարած է այս սկզբունքը։ Ոչ Հայաստանը և ոչ ալ իր ախոյանները երբեք երեսուն չորս տարուան հնութիւն ունեցող դաշնագրի մը ուղղմիտ և ճիշդ գործադրութենէն զատ ուրիշ բան չպահանջեցին։ Հայաստանը յօժարակամ կ'ընդունի Սուլթանին գերիշխանութիւնը միակ պայմանով որ ինք կարենայ ազատ ապրիլ, անխիղճ վայիներու և միլէկսարդիներու քմահաճոյքին չենթարկուիլ և այլեւս քիւրտերուն զոհ չդառնայ։ Հայաստան պիտի քաղաքանայ Եւրոպայի կողմէ երաշխաւորուած և անոր քոնթրոլին տակ կատարուած վարչական ինքնավար դրութիւնով մը։ Ան զոհ կը մնայ եթէ Եւրոպական տէրութիւնները դինքի դարձնէին իրարու աւելի մեծ Լիբանան մը։ Միայն այս անգամ ան չի թոյլ տար որ խոստումներով քնացնեն զինքը։ Գործն է որ արժէք ունի անոր աչքին առջեւ։

«Անշմարանելի է թէ Հայաստանը զոհաբերելու սկիզբ մը տուած ըլլալու համար ոչ Բուանքառէ, ոչ Սիր Էտուարտ Կրէյ Աստանտի և Տրպիզոնի առջեւ մարմնաւորեր չդրկեցին և յստակ սա կորուկ

հրանգներ չարուի իրենց հիւպատոսներուն և գործակատարներուն։ Անոնցմէ պիտի ըլար եթէ ճիշդ գործելու ժամանակը անցուէր և նեղը ընկած Թուրքիայէն բարենորոգումներ և մանաւանդ Հայաստանի համար ստիպողական անուանումներ չպահանջուէր և ձեռք չբերուէր։ Արդէն Անգլիական դիւանագիտութիւնը եթէ այդ մեծ դաշը լթելու «խաչը գործէ, պիտի խաբուի եթէ կը մտածէ թէ անպատիժ պիտի մնայ իրեն այդ սխալը։ Այսուհետեւ խնդիրը այն չէ թէ արդեօք Հայաստանը անգամ մը ևս Եւրոպայի յուսախաբութեան և Թուրքիոյ ոճիրներուն զոհ պիտի դառնա՞յ թէ ոչ, այլ պարզապէս և միակ խնդիրը այն է թէ արդեօք Եւրոպա պիտի կրնա՞յ Հայաստանը փրկելով, Ասիոյ մէջ Թուրքիոյ կայսրութեան կայունութեան հիմնաքարը շինել զայն, թէ ոչ ան պիտի ուզէ որ հայաստանի փրկութիւնը ըլլայ առաջին դարձը Ասիական Թուրքիոյ անդամատման և սկիզբը՝ նոր Լեհաստանի բաժանումի մը։

ԱԼՊԱՆԻԱՅԷՆ ՅԵՏՈՅ...

Հայաստանի բախտը, Ալպանիայէն վերջ, օր մը պիտի որոշուի Դիւանագիտութեան ժողովին կողմէ։ Թուրքերը իրենք իսկ կ'սկսին տեսնել թէ անկումը մօտ պիտի ըլլայ։

1912 Յուլիս ամսուն, երբ Հռոմ Եւրոպական պետութիւններէն կը պահանջէր որ Պոլսոյ մէջ միջամտութիւն ի գործ դնէին անոնք վերջ մը տալու համար այդ Տրիպոլիսի խնդրին, որմէ ձանձրացած էին իտալական ժողովուրդն ու կառավարութիւնը, կը զարմանային, կը ծիծաղէին մեր պետական մարդոց վրայ որոնք կ'ըսէին թէ Ափրիկեան Թուրքիոյ խնդիրը պրեւս գոյութիւն չունի և թէ Եւրոպական Թուրքիոյն քիչ առնէն անդամութեան սեղանին վրայ պիտի դայ։ Մեր դիւանագէտները այսօր զոհ կ'զգան ինքզինքնին որ կորսի կերպով Թուրքերուն հաւատիւն կնքելու խորհուրդ տուած էին։ ատկեց աւելի կ'արժէր թերեւս փնտռել, գտնել և ցոյց տալ գործնական միջոց մը սկսելու համար բանակցութիւններու, որքան որ անոնք չատ տարտամ ըլլային սկիզբը և կասկածելի թուէր անոնց յաջողութիւնը առաջին հանդիպումին...

Այժմ Եւրոպական պետութիւնները Թուրքիոյ խորհուրդ կուտան որ հաւատիւն կնքէ։

Անոնք տեսան որ 1912ի Յուլիսին, Իտալացիներ Ափրիկեան Թուրքիոյ դժուարութենէն ազատելու համար Եւրոպական Թուրքիոյ խնդիրը մէջտեղ բերին։ Անոնք կը վախնան թէ Պալքանեանները, յուսահատած Բ. Դրան ձգտումներէն, Եւրոպական Թուրքիոյ գործը լմնցնելու համար Ասիական Թուրքիոյ խնդիրը պիտի պայթեցնեն։

Անոնք միջոցներ ունին։

Հաւանական է որ Թուրքերը ոչ մէկ բան ըսել պիտի ուզեն։ Վերջին ցամաքային և ծովային կռիւներու մասին հանած իրենց տարօրինակ զոյցերը ցոյց կուտան թէ իրենք կրկին յոյս կը դնէին դիւանագիտական վերջին ճիգի մը և թշնամութիւններու վերակոծումին վրայ։ Իրենց ամենէն անձնուէր բարեկամները, անոնք, որոնց անչնահանդութիւնը և ուզգաստութիւնը երբեք կասկածի չեն կրցած ենթարկել, զուր տեղը կ'աշխատին իրենց ապացուցանել թէ Եւրոպական Թուրքիոյ հեռեւն, եթէ ուշանան, Ասիական Թուրքիոյ գացած տունը ո՛չ մէկ կին կը տեսնեն, այլ ընդհակառակը իրարու հետեւէ այր մարդիկ ներս կը մտնեն։ Ազգիկը իրողութիւնը հասկնալուն պէս մօրը գիրկը կը նետուի, այրերէն մին ասոնց պատուաւոր ըլլալը տեսնելով դուրս կ'ելլէ, ուրիշ կուտայ ոստիկանութեան։

«Ինթիքապ էֆֆէնտի» որ այս պատմութիւնը կը հրատարակէ, կառավարութեան ուշադրութիւն հրաւիրելով այս խնդրոյն վրայ, կը յարէ թէ գաղթականները մեր կրօնակիցները, հայրենակիցները և եղբայրներն են։ Երբեք առիթ արուելու չէ որ ասոնց հանդէպ այսքան վայրագ վարմունք մը ցուցուի։ Պէտք է պաշտպանել մեր այս եղբայրներն ու քոյրերը։

ԱՆԳԼԵՐԷՆ «ԿՐԱՖԻՔ» ԹԵՐԹԻՆ ՄԷԿ ՊԱՏԿԵՐԻՆ ԱՌԹԻՒ

Անգլ. «Կրաֆիք» պատկերազարդ շաբաթաթերթը իր վերջին թիւին մէջ հետեւեալ կերպով պատկեր մը դրած էր.—

Հաչակիրներէն մէկուն մարմինը ամբողջ հասակովը տարածուած է։ Թուրք սպայ մը իր վիրաւորուած ճակատը թաշկինակով մը կապած, և վրան մանիկ գծուած գլխարին ալ գետինը նետած, ձեռքը բռնած Օսմ. դրօշակն ալ գետին նետած, թուրն ալ անձնատուր ըլլալու թախանձագին ձեւով վերեւամանին վրայ փռուած դիակին կը մատուցանէ։

«Ինթիքապ էֆֆէնտի» այս առթիւ հետեւեալ տողերը կը գրէ։ — «Ահա ըսել կ'ուզուի այս պատկերով թէ մահիկը խաչին, այսինքն մահիկիրները խաչակիրներուն կողմէ պարտութեան կը մատնուին, ու այս կերպով երկրորդ խաչակրութեան արշաւանքը ջախջախող Սէլահէտտին Էյուպիի Անգլիացիներու սրին մէջ լացած մոլեռանդութեան վերջին դարման մը ըրած կ'ըլլայ։ Հիմա թող իրեն քիչ մը։ Բաներուդ դարս յառաջ բերած քաղաքակրթական և մարդասիրական փառաւոր գործերուն հետ ինչ առնչութիւն կայ այս պատկերին մէջ։ Ու այսպիսի մոլեռանդական պատկեր մը եթէ Իսլամները չնէին, եւրոպական թերթերը չէ՞ն գրեր թէ «Իսլամները Քրիստոնեանները ջարդելու կը մղեն մոլեռանդ մարդիկը։ Այս է միթէ ներկայ դարուն ուսումն և առաքինութիւնը։ Անկարելի է Իսլամները քարեկարգել։» Հիմա միակ այս խօսքերը իրենց դէմ ըսելու իրաւունք չենք ունենար։ Ինչ օգուտ որ անոնք տիրապետող դիրք ունին, մինչ մենք անկեալ վիճակ մը ունինք։

ԵՐԷԿՈՒՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐՈՒ

ԴԾ. ՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏՐ

Լոնտոն, 1 Յունվար.— Պատուիրակները այսօր նիստ մը գումարեցին, որ տեւեց զրեթէ չորս ժամ։ Ռէյիտ փաչա Բ. Դռնէն յաւելուածական հրահանգներ ստացած ըլլալով, դաւառ կերպով ներկայացուց օսմ. հակառակորդներուն։ Թուրքիա կ'ընդունի Պուլկարիոյ Թողուլ էտիրնէի կուսակալութեան

օրէ վերջ ժամի 3ին։ Գրեթէ չորս ժամ տեւող նիստէ մը եւքը ժողովը յետաձգուեցաւ ուրբաթ օրուան։ Կը կարծուի որ բանակցութիւնները կարեւոր քայլեր առած են։

Լոնտոն, 1.— Հաշտութեան յաջորդ ժողովը պիտի գումարուի ուրբաթ օր (այսօր) կէս օրէն վերջ։

(Կ. Պոլսոյ Դրօշ.)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ ՄԸ

Լոնտոն, 1 Յունվ. (Գիշերուան ժամը 8).— Պաշտօնական զեկուցում մը կ'ըսէ թէ հաշտութեան ժողովը այս օրուան նիստին մէջ կարգ մը կէտերու մէջ կըրցաւ համաձայնիլ։ Բայց ուրիշ կարգ մը խնդիրներու մասին վիճաբանութիւնը յետաձգուեցաւ ուրբաթ օրուան։

Ռիւթէր կ'իմանայ թէ այս ընդհատումի միջոցին Պալքանեան պատուիրակները իրարու հետ պիտի քանակցին այս վերջին կէտերու մասին։

ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԸ ԷՏԻՐՆԷՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷՆ

ՍՈՖԻԱ, 1.— Կէս-պաշտօնական «Միր» կը մերժէ Թուրքերուն մէջ բերած պատճառաբանութիւնները թէ Էտիրնէ պէտք է իրենց մնայ, ու կ'ըսէ.— «Նախ և առաջ պէտք է ի վեր հանել թէ Թուրք քանակին համար անկարելի է ազատել պաշարեալ բերդաքաղաքը, որով ամէն վիճաբանութիւն կը դադրի։ Միւս կողմէ պատմական պատճառներն ալ նպաստաւոր չեն Թուրքերուն, որովհետև Էտիրնէ պուլկարական էր, Թուրք տիրապետութեան ներքև իսկայէն առաջ։ Բան մը չապացուցաներ քաղաքին մէջ գտնուիլը Սուլթան Սէլիմի մզկիթին և Օսմ. վեհապետին նախնեաց շիրիմներուն, քանի որ քրիստոնեաներն ալ այնպիսի պարագայ մը կրնան մէջ բերել պահանջելու համար Պոլիսը, ուր կը գտնուի Օրթոդոքս աշխարհին մէջ յարգուած Այա Սոֆիայի տաճարը։

Դիտելով ռազմական նկատումներուն, անոնք յաղթանակներուն համար միայն արժէք ունին, Պուլկարները չեն կրնար Թուրքերուն ձգել Էտիրնէի նման բերդաքաղաք մը, որ միշտ սպառնալիք պիտի ըլլայ իրենց համար։ Պուլկարիոյ և Թուրքիոյ ապագայ բարեկամութիւնը կը պահանջէ որ Էտիրնէ մնայ Պուլկարներուն ձեռքը։ Զաթալճայի գիծերը բաւական պաշտպանութիւն մը կը կազմեն Թուրքերուն համար։ Բաց ասոնց, ազգ. ու տնտեսական չարիքը Էտիրնէի նահանգին ժողովուրդին, որ մեծ մասամբ կը բաղկանայ քրիստոնեաներէ, կը պահանջեն որ Թրակիոյ այս մայրաքաղաքը գտնուի Պուլկար փարչութեան ներքև, գտնելու համար իր հին բարգաւաճ վիճակը, զոր փճացուցին Թուրքերը։ Էտիրնէ պուլկար է։ Ո և է տարաձայն ներելի չէ այս մասին։

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

ԴՈՆՓԱԿԷՔԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգ. Նրեստիրաններուն ուղղուած հրաւիրագրին մէջ ըսուած է որ այսօր ժողովը դոնփակ պիտի ըլլայ։

Եւ օրակարգն է Օրմանեան Ս.ի խնդիրը։

Այս որոշումը կը բաւէ հասկնալու համար թէ Դիւանը գիտէ թէ ժողովրդական նիստ մը չէ որ կը դումարէ, հետեւաբար ժողովրդապետական սկզբունքին հակառակող բան մը կայ որ այսօր ժողովը կ'ուզուի խուցի մէջ արգելափակել։

Սահմանադրական երկիրներու մէջ երեսփ. ժողով մը դոնփակ կրնայ ըլլալ միայն ա՛յն ատեն՝ երբ արտաքին վտանգ մը կայ, պատերազմ կամ խաղաղութեան, որով ազգային ապահովութեան խնդիր մը կայ։ Որովհետեւ կ'ուզուի ասով թշնամին չհասկցնել երկրին, հայրենիքին ընթացքը և քոնելիք դիրքը։

Իսկ բոլոր ներքին վիճաբանութիւնները, օրէնսդրական ամէնէն բարդ, ամէնէն անձնական խնդիրները, առաջարկները կը քննուին, կը վիճաբանուին հրապարակի նիստերու մէջ։ Աւելորդ է այս մասին երկարել։

Ի՞նչ է պատճառը որ այսօր ժողովը դոնփակ պիտի ըլլայ.— Պատասխանը պատրաստ է բերնին մէջ անոնց, որոնք այս հակաժողովրդական մղձաւանջը ծանրացուցին այս բոպէներուն ազգին հոգեկան կացութեան վրայ։— Կ'ըսեն թէ ժողովուրդին ոմանք, անոնք ալ... խիստ սակաւաթիւ (կ'ըսեն), արդեւք կ'ըլլան ժողովին կարգապահութեան, և որովհետեւ Դիւանը չուզեր ոստիկանական խիստ միջոցներու դիմել, օրինական ուրամադրութիւն մը կ'ուզէ այս պարագային պատշաճեցնել։

Ա՛յս խնդիրը միայն արդեօք դոնփակի պատճառ տուաւ, և ա՛յս խնդրոյն մէջ միայն այդ առարկութիւնը օրինական կը դառնայ։ Ազգ. ժողովին ա՛յնքան ամբոխապէս նիստերուն՝ ինչո՞ւ հարկ չտեսնուեցաւ դոնփակ ընել։ Եւ լաւ եղաւ որ անուշադիր չըրին։ Բացի Դոցի խնդիրը նուա՞ղ երկիւղալի էր մինչ քանի անցեալ ուրբաթի փոքրիկ չշուկը։

Զէ՛, չէ՛, էնթրիկը շատ բացորոշ է, թուքը շատ պարզ։

Ինչո՞ւ այս խնդրոյն բոլոր մանրամասնութիւնները Ազգին զաւակներուն առջեւն ժողվելով կ'առնէք կը տանիք անկենդան արահի մը մէջ։ Բացէ՛ք մաքրեցէ՛ք ինչ որ ազգը, ձեզ ժողովի ղրկող Ազգը, հինգ տարի առաջ բացին մաքրեց, և այն ատեն ճշմարիտ մաքրագործո՛ւմ։

Բանաձեւին հեղինակը, Պ. Զօհրապ, որուն համբաւը սկսաւ դարձեալ Ազգին՝ չորս հովերուն ուղղութեամբ սաւառնիլ, ինք գոնէ ինչո՞ւ չքաղաքեց այս դանփակին դէմ, այս տգեղ արարքին դէմ։

Այս մասին բազմաթիւ գրութիւններ ստացած ենք, բայց զանց ըրինք հրատարակել, դիտնալով կանխաւ պատասխանուած հնարքին անվրիպելիութիւնը։ Թո՛ղ չցաւին մեր թղթակիցները, միայն հանկնան այսուհետեւ ուղիղ դատել մարդիկն ու իրերը, և «հօր», «հօր» չցատկել սանկ քիչ մը պռատ անուններու վրայ...։

Միայն զարմանալու օրաւոր պատճառներ կան թէ, քանի որ ծանուցուեցաւ որ Ընդդիմադիր խմբակներ, Դաշնակցական և ազատական խմբակները, քուէարկութեան պիտի չմասնակցին, ինչո՞ւ գոնէ կանգ չեն հակառակիր դանփակի դրութեան, յայտարարելով մինչեւ իսկ որ իրենք չեն ալ մասնակցիր ժողովին, եթէ դանփակ ըլլայ անիկա։ Ասիկա իրենց իրաւունքն է, երեսփոխանի իրենց յատկութենէն ուղղակի բղխող իրաւունք մը։

Եւ այս կերպով բարոյական հուժկու յաղթանակ մը պարգեւած պիտի ըլլան իրենց ատելեւոյթի պարտութեան, և թող ա՛յն ատեն «Ազգային Երեւելիներու» կոտրակուած մեծամասնութիւնը քաջուի մթութեան սրահը, մթութեան գործ մը տեսնելու համար։

Եւ մթութեամբ թո՛ղ վերջանայ այդ գործը, որուն, աւա՜ղ, ի զուր փորձեցին կանխել ծառայեցնել Զօհրապեան բանաձեւը։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԽՆԴԻՐ

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՄԱՂՔԷ

Վեհ. կաթողիկոսը յատուկ կոնդակ մը ուղղելով Ս. Պատրիարք հօր յանձնարարած է փութացնել Ս. Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութիւնը, յաւելելով թէ օրէսի վնասակար է երկար ատեն առանց Պատրիարքի թողուլ Ս. Յակոբեանց հոգեկաւոր վանքը ու նուիրական սրբավայրերը։ որոնք ազգին պարծանքն եղող հաստատութիւններն են և զանոնք պարտական ենք պահպանել մեր աչքին, բիբին պէս։ Ի վերջոյ Ն. Ս. Օծութիւնը կը մաղթէ Ս. Յակոբեանց միաբանութեան համար խոհական հեռատեսութիւն և հաստատիտ գործունէութիւն, իսկ Ս. Պատրիարք հօր ու կեդրոն. իշխանութեան անդամներուն համար կար ու զօրութիւն՝ հայ եկեղեցւոյ ու ազգին պէտքերը կարենալ լրացնելու ներկայ դժուարակիր ու պատասխանատու ժամանակին մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՀԱՅ ԳԵՐԻՆԵՐԸ

Պատրիարքարանը ակէ առաջ հրահանգ տուած էր Պուլկարիա գտնուող հոգեւոր իշխանութեանց որ պուլկարական քաղաքներուն մէջ գտնուող հայ գերիներու ցանկը ղրկեն։

Սոֆիայի առաջնորդարանը տեղւոյն մէջ գտնուող 28 հայ գերիներու ցուցակը յայտնելով, կըսէ թէ ցարդ ո և է հայ գերի չէ մնացած և հինգ վիրաւոր ու դարմանի տակ գտնուողներն ալ փութով կապաքինին։

ՍԱՒՏ ԵՒ ԱՊՏԻՒՐԷԶԱԳ

ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ ՈՅԻՐ ՈՒ ԹԱԼԱՆ

Վանէն Պատրիարքարան հասած Դեկտ. 6 թուականով նամակ մը քաղուած. «Աղքատ գաւառին մէջ երկու հայ զինուորներու կիներուն առեւանգութենէն ու դաւանափոխութենէն զատ, նոյն գաւառին մէջ սպանուեցան Էրնկանի գիւղացի Պետրոս Ճարեան և Վանք գիւղացի Յակոբ Սարգիսեան, յափշտակուցան Էրզնկանի հայ և Պոծկերտ անուն քրդախառն գիւղերու բոլոր ոչխարները, ինչպէս նաև նոյն գաւառի Հասպատան հայ գիւղի 7-800 ոչխարները։ Խանասորի մէջ կողոպտուեցան Պարսկաստանէն վերադարձող երկու հայեր, որոնցմէ տարին մէկ եզ, մէկ ձի, 4500 ղրշ. ի ապրանք։

Այս սպանութիւնները, կողոպուտներն ու առեւանգութիւնները կըլլան հանրածանօթ Սմկօի առաջնորդութեամբ ու անոր մօտ հեռնկաւեալ Մեր Մէհի, Սայիտի և ուրիշ աւազակներու ձեռամբ։ Ցիշեալ Սմկօն այն պատճառաւ իր չահատակութիւնները կը կատարէ համարձակ՝ որ վերջերս Պարսկական սահմանագլխի գաւառներու վրայ կառավարիչ կարգուած է, ու անոր այս քաղաքական ձգտումներուն ոյժ կուտան իր մօտ գտնուող աւազակները ինչպէս նաև Պէյէրխան զաւէ Ապտիւրրէզագը։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Խառն ժողովի դիւանը երէկ մինչեւ ուշ ատեն զբաղեցաւ այսօր Ազգ. ժողովին մէջ ըլալիք հայցապնդումին համար իր պատրաստած իք պատասխանով։

ՄՈՒՇԻ ՄԷՋ

Մուշէն դեկտ. 17 թուականով հետեւեալ պաշտօնական հեռագիրը ուղղուած է Պարիզաբարան.

«Մուրնիկի Գիւղերը առեւանգեցին Վարդենեսցի Ագապի անունով 8 տարեկան որդ աղջիկ մը, որ Հայերուն հեռատեսիներովը ու կառավարութեան միջոցաւ ետ առնուեցաւ։ Զարագործները տակաւին չեն ձերբակալուած։»

ՆՈՐ ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԹՈՒՄՆԵՐ

1. Կրօնական ժողովը լուծեց Շատախցի Աւետիս Մկրտիչեանի և Մարգարիտի պսակը և արտօնեց այրը վերամուսնութեան։

2. Լուծեց Բալուի Հաւաւ գիւղացի Պողոս Հաճեանի և կնոջ Եղսայի պսակը և արտօնեց կինը վերամուսնութեան, զրկելով այրը եկեղեցւոյ Սուրբ խորհուրդներէն։

3. Լուծեց Վանեցի Վարդան Մկի. Սարգիսեանի և կնոջ Աննայի պսակը և արտօնեց այրը վերամուսնութեան, իսկ կինը զրկեց Ս. եկեղեցւոյ խորհուրդներէն։

4. Լուծեց Կարապետ Գասաւէթեանի և կնոջ մտոիթի Զապէլի (ծն. Լազարեան) պսակը և երկուքը զրկեց եկեղեցական հաղորդակցութիւններէն։

5. Լուծեց ապահով. քննիչ Սրամ էֆ. Արալանեանի և կնոջ Քրիստինէի (ծն. Գասապեան) պսակը և արտօնեց այրը վերամուսնութեան։

6. Լուծեց Ոսկեան Զբաղեանի և կնոջ Զարուհիի (ծն. Յովհաննէսեան) պսակը և արտօնեց այրը վերամուսնութեան, իսկ կինը զրկեց Ս. եկեղեցւոյ հաղորդակցութենէ։

ՎԱՆԻ ՊԻԹԼԻՍԻ, ԽԱՐԲԵՐԴԻ, ՏԻԱՐԲԷՔԻՐԻ ԵՒ ԿԱՐՆՈՅ

ԿՈՒՍԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ ՏՐՈՒԵԼԻՔ ՀՐԱՄԱՆԳ

Այս վերնագրով կը կարդանք «Ծառայ» ի մէջ.—

1. Կուսակալութեան մէջ աւազակութիւն ընողներէն տակաւին չձերբակալուած և դատարանէն հետապնդուող անձերը անպայման հետապնդել, դատարանի յանձնել և տուգանքի ենթարկել, իրողութիւնը այսպէս և Եւրոպայի թերթերուն մէջ յայտարարելու համար Ներքին Սրա. գործոց Նախարարութեան հաղորդել։

2. Ուշադրութիւն և հոգ ընել, որ անդորրութեան պահպանման համար ձեռք առնուած միջոցները կատարեալ ըլլան և բաղքի ու դժգոհութեան տեղի չտրուի։

3. Քիւրտերու և Հայերու մէջն բարւոք յարաբերութիւն հաստատել և միութիւնն ու համերաշխութիւնը ամրապնդելու համար հարկ եղած գործառնութեանց և գործադրութեանց սկսիլ և ձեռք բերուած արդիւնքը հետզհետէ յայտնել Ներք. գործոց Նախարարութեան։

4. Աւազակներու դէմ կատարուելիք հետապնդումներու առթիւ եթէ ոստիկան զինուորներու ոյժը անբաւական սեպուի զինուորական օժանդակութիւնն պահանջուած ատեն անմիջապէս գոնացում տալու համար պիտի գրուի պատերազմ. Նախարարութեան, որ զօրամասներուն վերջնական հրահանգ տրուի։

5. Հողային հարցը կարգադրելու համար Միւշիթէնն, Առաջնորդն և տեղւոյն Քիւրտ և Հայ երեւելիներէն անշահախնդիր և պատուաւոր երկերկու անձերէ և դատարանի նախագահէն ու Սպակոյտի ատաներն բաղկացած յանձնաժողով մը կազմելով կուսակալը անձամբ պիտի նախագահէ և վէճի առարկայ եղած հողին մասին մանրակրկիտ քննութիւն կատարելով հրահանգի տրամադրութեան համեմատ կատարեալ արդարութեամբ և իրաւունքով պէտք է որոշեն թէ հողը՝ վերջնապէս որու սեփականութիւնը ըլլալու է և հողէն մաս մը հող տրուի և երկու կողմէն ալ անդորրագիր տուուի թէ հեղած կարգադրութենէն գոհ են։ (Դրամական հատուցումը անմիջապէս կարենալ քննելու համար իւրաքանչիւր կուսակալութեան բաւականաչափ կանխիկ պիտակ պիտի տրուի)։

6. Հողային յանձնաժողովի գործառնութիւնները քննելու, փութացնելու և ի հարկին օրագրելու համար Պապ Ալիի կողմէ երկու քննիչ յանձնախումբ պիտի զրկուի, մէկը՝ Կարինէն սկսելով Պիթլիս և Վան, իսկ միւսը՝ Սվազի, Խարբերդի և Տիարպէքիրի կոնսակալութիւնները պիտի երթայ։

7. Այիրեթները հաստատական ընելու, Համիտիէ պալիները կարգ ու կանոնի տակ առնելու իրողութիւնը և կուսակալութեան բարեկարգութեան վերաբերեալ այլեւայլ մասերը պէտք չէ նկատողութենէ հեռացնել և այս մասին ձեռք առնուած և կիրարկուած միջոցներու մասին օրը օրին Ներք. գործ. Նախարարութեան տեղեկութիւն տալ և ի հարկին կիրարկել առաջ նոյն նախարարութենէն արտօնութիւն առնել։

8. Հանրօգուտ շինութեանց եւ կրթական ինդիրներու մասին պատկանեալ պաշտօնատուններէն առանձին հրահանգներ պիտի տրուին։

ՆԵՐՔ. ԳՈՐԾ. ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Լոնտոն, 2 Յունվ.— Պալքանեան պատուիրակները երէկի ժողովին արդիւնքէն չատ գոհ մնացած են։ Կը յուսան որ Էտիրնէի խնդրոյն մասին մօտերս պիտի կրնան համաձայնութիւն մը գոյացընել։ Սակայն կը յայտարարուին թէ պիտի պնդուն իրենց պահանջումին վրայ, քանի որ անդրադարձ է Պուլկարիոյ համար որ իր ապագայ սահմանը գտնուի ամրութիւններէն անդին։ Եգէականի կըզմներուն խնդրոյն գալով, կը յուսան որ անոնցմէ ոմանք պիտի կրնան իրենց պահել։

Լոնտոն, 2.— «Տէյլի Թէլէկրաֆ» Պելկրատէն կ'իմանայ թէ Մ. Բասիչ և Մ. Կէչոֆ երէկ Նիշի աչքի տեսակցեցան այն դժուարութիւններու մասին, որ կրնան ծագիլ Պալքաններու մէջ։

Բարիզ, 2.— Լոնտոնէն կը հեռագրուի «Մաթէնսոր.— Հաշտութեան ժողովին ետքը Մ. Վէնիզէլոս յայտարարեց թէ Թուրքիա այսօր ցուցուց թէ կը փափաքի հաշտութիւն կնքել։

Վիեննա, 2.— Վիեննայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը հերքուի այն լուրը թէ Աւստրիոյ և Իտալիոյ միջեւ Շքաոբայի խնդրոյն մասին անհամաձայնութիւն կը տիրէ։

Մարիա, 1 Յունվ.— Դանիէլը կազմուեցաւ Մ. Տօմանոֆս իբր վարչապետ, և Մ. Նավարրօ Ռովէրթէր իբր արտաքին գործոց։

Լոնտոն, 1 Յունվ.— Ռիւթէր կ'իմանայ թէ հաշտութեան պատուիրակներու այս օրուան նիստին մէջ Բէչիա փաշա իր յայտարարութիւններն սկսած է ըսելով թէ ժամանակի կորուստ չպատճառելու համար իրաւունք ունի ծանուցանելու թէ Թուրքիա պատրաստ է իր հաւանութիւնը տալու որ այն խնդիրները զորս առանց Մեծ Տէրութեանց գաղափարն առնելու կարելի չէ կարգադրել՝ անոնց դատաստանին յանձնուին։ Բէչիա փաշա ապա կարդաց Թուրք հակառակորդները, որուն վերջաւորութենէն կ'ըսուի թէ այս առաջարկութիւնները անբաժանելի ամբողջութիւն մը կը կազմեն։

Բարիզ, 1 Յունվ.— Հավաթ Լոնտոնի ներկայացուցիչը հետեւեալը կը հեռագրէ.— «Հաշտութեան այսօրուան ժողովին մէջ օսմ. պատուիրակները նախ առաջարկեցին Մեծ Տէրութեանց միջամտութիւնը։ Դաշնակիցները հակառակեցան այս առաջարկին, ըսելով թէ կը փափաքին որ առանց օտար միջամտութեան ուղղակի կերպով բանակցին Թուրքիոյ հետ։ Օսմ. պատուիրակները զիջումներ ըրին Մակեդոնիոյ և Եպիրոսի խնդիրներուն վրայ։

«Թրակիոյ խնդիրը։ այսինքն Թուրքիապուլկար ոանմանդուլեին ճշտումին խնդիրը դեռ վէճի տակ կը մնայ, Թուրքերը կը փափաքին բանակցիլ պուլկարիոյ հետ այս խնդրոյն նկատմամբ։ Օսմ. լիպլոմատները պնդեցին որ Եգէականի կըզմները Թուրքիոյ մնան և պահանջեցին որ Ալպանիոյ և Կրէտէի խնդիրներուն կարգադրութիւնը Մեծ Տէրութեանց թողուի։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱՅԻ ԵՒ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖ.Ի ՄՕՏ

Իտալական դեսպան Մ. Կարօնի երէկ առտու Նորատունկեան էֆ.ի բնակարանը երթալով խիստ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Արտաքին գործոց Նախարարին հետ Այպանական ինքնօրինութեան և Պալքանեան փոքր պետութեանց նոր սահմանագլուխներու ճշգման հարցին վրայ։ Ինչպէս յայտնի է, բացի գլխաւոր մէկ քանի կէտերէ, որոնց վրայ Պալքանեան պետութիւնք իրենց մէջ պէտք է համաձայնին, մնացեալ բոլոր խնդիրները պիտի լուծուին միջազգային դեսպանախորհուրդին մէջ։ Այս պատճառով օտար մեծ տէրութեանց դեսպանները այսօր կամ վաղը Բ. Դուռէն տեղեկութիւններ պիտի ուզեն այն պայմաններու մասին, որոնց համար համաձայնութիւն կրցած են գոյացնել իրենց մէջ։ Իսկ եթէ տակաւին կէտեր կան որոնց համաձայնութիւն գոյացած չէ, անոնց համար ալ իրենց աղեցութիւնը ի գործ պիտի դնեն առանց նոր պատերազմի։ Թէ օսմանեան թէ օտար դիւանագիտական շրջանակներու մէջ հաշտութիւնը վերջապէս ապահովուած կը նկատուի։

∴ Իտալական դեսպանը Նորատունկեան էֆ.ի հետ կատարած տեսակցութենէն վերջ Բ. Դուռ գալով վարչապետ Քեամիլ փաշայի հետ ևս երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ նոյն խնդիրներու շուրջ։

ԵՐԷԿԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Ինչպէս երէկ առտուան դէմ մանաւոր հեռագրէ քաղելով գրած էինք։ Լոնտոնի հաշտութեան բանակցութիւնները այսօրուան յետաձգուած էր, Բ. Դուռէնէն նոր հրահանգներ ստացուելու համար։ Նախարարաց Խորհուրդը արտասովոր նիստի հրաւիրուեցաւ երէկ։ Կէսօրին վարչապետին Բ. Դուռ գալէն վերջ իսկոյն Նախարարաց Խորհուրդը արտասովոր նիստ գումարեց Քեամիլ փաշայի նախագահութեան տակ, և նախ կարդացուեցաւ առջի գիշեր իսկ օսմ. պատուիրակներուն պետ Բէչիա փաշայէ հասած ընդարձակ տեղեկագիր հեռագիրը առջի օրուան նիստի մասին։ Ժողովը վերահասու ըլլալէ ետք բանակցութեանց ստացած վիճակի մասին, երկար վիճաբանութիւններ կատարեց տրուելիք նոր հրահանգներու վրայ։ Նորատունկեան էֆ. իտալական դեսպանին հետ կատարած տեսակցութեան մասին տեղեկութիւններ հաղորդելէ վերջ այս առթիւ օտար դիւանագիտական շրջանակներու հետ իր կատարած բանակցութեանց արդիւնքներն և նոյն շրջանակներու մէջ օսմ. կառավարութեան հանդէպ տիրող արամագրութիւնները պարզեց։ Նախարարաց խորհուրդը իր որոշումը տալէ վերջ արտաքին գործերու Նախարարին մէջտեղ երէկ գիշեր իսկ հեռագրաւ հաղորդեց Բէչիա փաշայի ըստ այնմ այսօր հետեւելու համար այդ հրահանգներուն։

Ինչպէս գրած էինք, պուլկար կառավարութիւնը հաւանած է Էտիրնէի մէկ մասը թողուլ Թուրքիոյ և սակայն կը տեղեկացուի թէ օսմ. կառավարութիւնը բացի Էտիրնէի հիւսիսային և արեւմտեան կողմերէն փոքր սահմանագլխի ընդարձակումէ մը ուրիշ ոչ մէկ մաս չուզեր թողուլ Պուլկարիոյ։

Նոյնպէս կը տեղեկանանք թէ օսմ. կառավարութիւնը անպայման կը պահանջէ որ բացի Կրէտէէ մնացեալ բոլոր կղզիները իրեն դերիշխանութեան տակ մնան, իսկ Սիլանիկը ըլլայ ազատ քաղաք մը։

Կը տեղեկացուի նաև թէ Մակեդոնական ինքնօրինութեան մը խնդիրը ձախողած է և միմիայն ալպանական ինքնօրինութիւն մը պիտի կազմուի որու սահմանները մեծ տէրութիւնք պիտի որոշեն դեսպանախորհուրդի մը մէջ։ Ամէն պարագայի տակ այսօր Լոնտոնի մէջ տեղի ունեցիք պատուիրակներու նիստը կոչուած է խնդիրը վերջնական կերպով լուծելու և հաշտութեան գաղտնիքը պարզելու։

ՇԻՒԲՐԻ ՓԱՇԱ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐՈՒ ՊԱՐԻՆԸ ԿԸ ԳՐԱՒԻ

Աչէ կարգ մը թերթեր գրեցին թէ, Էտիրնէ պարդն կը ղրկուի, և սակայն այս լուրին ճիշտ չըլլալը գրած էինք։ Այս անգամ կը տեղեկանանք թէ պուլկար կառավարութիւնը որ մեծաքանակ պարէն և պաշար կը փոխադրէր Զաթալճա, Էտիրնէի առջեւ յարձակում կրած է Շիւբրի փաշայի զինուորական ոյժին կողմէ և Շիւբրի փաշա յաջողած է գրաւել կառախումբերու մէջ բեռցուած բոլոր պաշարը և քաղաք փոխադրել տուած է։

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՔԻՈՍԻ ՄԷՋ

Երէկ Բ. Դրան շրջանակներու մէջ հաստատ գրոյց կար թէ Քիոսի մէջ մեծ ճակատամարտ մը տեղի ունեցած է օսմ. զինուորներու և հելլէններու միջեւ։ Այս առթիւ թէեւ այլընդայոյզ գրոյցներ կը շրջէին և սակայն պաշտօնական՝ որ և է տեղեկութիւն կարելի չեղաւ ստանալ։

— Երեքշաբթի, ըսաւ Բարէլլան, Արէսին (պատերազմի աստուած) նուիրուած օր... Նպաստաւոր հետեւաբար պատերազմական ձեռնարկի մը, ինչպէս ձերինը։

— Ընդհակառակն չարաչուք օր, տէր իմ։ Ամէն մարդ գիտէ որ երեքշաբթի սկսուած ո և է ձեռնարկ, սառոյց ձախողուածի մը կը մատնուի։

— Զարմանալի բան, մեր մէջ, Ցրանսա, ուրբաթ օրը աղետաբեր ըլլալու ձախող համբաւը կը վայելէ... ուրեմն թագաւորը հո՞ պիտի բանակի։

— Ո՛չ, տէր իմ, թագաւորը քաջարի իշխան մըն է, ամէն աւելորդապաշտութեան թշնամի։ Ան, քաջաբար շարունակեց և այս իրիկուն Սէվիլի մէջ պիտի պառկի։

— Ուրեմն, ըսաւ Բարէլլան, լրջութեամբ, որովհետեւ ես ալ թշնամի եմ ամէն աւելորդապաշտութեան, —իմ հասկցած կերպով ձեր քաջարի վեհապետին պէս պիտի ընեմ. ես ալ քաջաբար պիտի երթամ պառկիլ Սէվիլի մէջ։

Եւ անգամ մը եւս ճամբայ եղաւ։

Իրիկուան դէմ, նշմարեց վերջապէս թագաւորին չքախումբը, նիզակներով, դրօշներով, քոմնած որ յամրաբար իր օգակները կ'երկարէր նարնջենիներու, կաղնիներու, ձիթենիներու և արմաւենիներու անառներէ շրջապատուած փոշելից ճամբուն վրայ։

Իր գնացքով անոր հետեւելու մասին անտարբեր, խոյացաւ անտառին տակ, ուր անկէց աւելի կանուխ հասաւ։ Բայց այն միջոցին կեցաւ և.

— Չա՛ր ատանայ, քանի որ կրնամ, քիչ մը մնային ուզեմ դէմքը տա՛ քաջարի թագաւորին, որ չի վախնար երեքշաբթի օրով արմատախիլ ընելու ձեռնարկելէ իր հպատակներուն մէկ մասը։

Հարիւրի չափ աւազանի սքանչելիօրէն կազմաւորուած ձիերու վրայ, իրկաթապատ և նիզակը կոուփներուն վրայ, կ'երթային լայն և տերճ պառգարակի մը առջեւէն զոր կը քաշէին պայծառ գոյներով զարդարուած, մինչեւ գեւերը ինկող լարերով վերջաւորուած ցանցերով ծածկուած ջորիներ, որոնց հնանալի թամբերը պճնուած էին վարդաձեւ զարդերով, բազմագոյն օղակներով և բեռնաւորուած խեցիներով, թիթեղներով, արծաթեայ զանգակիկներով, որոնք զուարթ ծնդիւններ կ'արձակէին։

Թագաւորը մեռաքսէ և սեւ թաւիշէ փարթամ և խստապահանջ տարազի մը մէջ կիսովի տարածուած էր աաեղնադրդ թաւիշէ բարձիկներու վրայ։

Ճաղատ ճակատով։ փոս այտերով կարճ և մոխրագոյն մօրուքով ու մազերով, պղտ աչքով, ոնկան նայուածքով, աւելի կարճահասակ, աւելի ամբարտաւան քան վեհափառ բարքով, տխուր և սառեցնող դիմագծութեամբ... ուրուական մը...։

Այս եղաւ դատումը զոր Բարէլլան հաստատեց Նորին Կաթողիկէ Վեհափառութեան Ցիլիբ Բի վրայ, որ այն ատեն վաթսունչորսերեք տարեկան էր։

Պառգարակին ետեւէն, երկաթի և ոսկեպատ երկու բոքդ կենդանի պատնէշ մը։

Աստուա՜ծ իմ, ըսաւ Բարէլլան սանձարձակ կեռ ձանալով, ասա՛ ինչ տխուր դէմք... և այս տրտում արքա՞ն է որ Տիկին Ցիաուսթա կ'երազէ հարկադրել Ցրանսայի ժողովուրդին, այնքան առոյգ այնքան ուրախ ժողովուրդին... Պիղատոս վկայ, այդ պաղաւակ ինքնակալին տեսքը անգամ կը բաւէ ծիծաղը ի սպառ սառեցնելու Ցրանսայի աղջիկներուն աղ՝ որ չրթունքներուն վրայ։

Սէվիլ Անտալուզիայի մայրաքաղաքը, այդ միջոցին

ՈՐԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՐԵԻՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱՆՈՐ ՈՐ ԿԱՐՈՂՈՒՑՈՒՆ Է ԻՐ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆՈՐՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՇՈՒ ԿԸ ՏՍՈՒԱՊԻՆ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԷ, ես պատրաստած եմ գեղ մը, որ կը բերէ ուրախութիւն և յոյս։ Ես ունիմ հրաշալի դարման մը անոնց համար որոնց չի դիպչիր բոլորովին քայքայուած են զէր ունակութիւններու հետեւանքով կամ անոնց պարագաներու ազդեցութեան տակ։ Որպէս «ԱՄՐԻԹԱՆ» դարմանին հնարիչը՝ ես պարտք կը սեպիմ հնարաւորութիւն տալ ամէն մէկ անկարող և զրկուած մարդու փորձել զայն բոլորովին ձրիաբար, և երջանկութիւն անոնց որոնք լսելիայն կը տառապին։

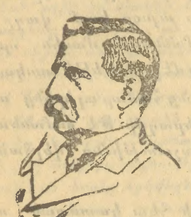

Իմ դարմանս բարի՛ մը է ամէնուն, որովհետեւ ան կը վերականգնէ առողջութիւնը և ոյժը, բայց ժամանակ պիտի է հոն՝ ուր պէտք կայ զօրացնելու սեռական գործարանները, դարմանելով ամբողջ ողջային սխալէն։ Ան կ'իրարկուի մեծ յաջողութեամբ հոն ուր անկարողութիւնը երեւան եկած է իբրեւ հետեւանք ոգեկոր ըմպելիներու, ծխախոտի չարաչար գործածութեան, թղթախաղի, սեռական չափազանցութիւններու, ինչպէս նաև այնպիսի ծածուկներ զէր սովորութիւններու որոնք վնաս կը պատճառեն սեռական կարողութեանը։ Սեռական և ողջային սխալների վրայ վճռակոր ազդեցութիւն գործող զէր սովորութիւններու թոյնն կը պատկանի նաև թանձր թէյի կամ սուրճի չարաչար գործածութիւնը, սեռնդի պակասութիւնը, և այլն։ Անոնցմէ շատերուն, որոնք թէև ուժգնօրէն կեանք կը վարեն, բայց լսելիայն կը տառապին պատանեկութեան սխալներէ, իմ դարմանս շուտով կուտայ այն երջանկութիւնը, որուն կը ձգտին ամենքն բուն կերպով։

«ԱՄՐԻԹԱՆ» պիտանի է տղէն տարիքի մարդոց համար։

«ԱՄՐԻԹԱՆ» աղբիւրն է ապաքինման։

Ան ուժ կուտայ սեռական գործարաններուն, նոր կենսականութիւն մը համար։ Այն անհաճոյ նշանները, որոնք երեւան կուգան անկարողութեան հետեւանքով, բոլորովին կ'անհետանան, չի մնար այլեւս խանդութիւն մը ոչիսոն քուն, առատութիւն կը ներշնչէ։ Ով որ յուսահատութեան մէջ ինկած է, կրնայ գրել ինձ, կատարելապէս վստահ ըլլալով թէ ես պիտի դրկեմ իրեն այն դարմանը որ նորէն ոյժ և կարողութիւն պիտի պարգեւեն իրեն։ Այդ դարմանին գործածութեան ընթացքին 30 տարի ապրելէ երիտասարդացած պիտի զգաք։ Ով որ իրեն դիմէ կրնայ վստահ ըլլալ թէ լիովին քաջալերուած մը պիտի հանդիպի իմ կողմէս։ Պէտք է միայն նամակ վիճակով, ներփակելով երեք հատ մէյմէկ դանկանոց նամակադրոյժ (մուլ) թղթատարի ծախքերու համար։ Ես կը գրկեմ փոքրի համար «ԱՄՐԻԹԱ», քսանքով փաթթուած՝ այնպէս որ ոչ ոք կրնայ իմանալ թէ ինչ է ձեր ստացածը։ Ինձ ուղարկուած բոլոր նամակներուն գաղտնապահութիւնը կ'ապահովեմ։

Մի՛ յապաղեցէք և արհամարհանքով մի՛ վերաբերիք դէպի իմ առաջարկս, այլ նուիրեցէք ոգաւորիչ ուշադրութիւն, դարմանելու համար։

Քարթիր կ'ըսէ. «Այնպէս մի՛ ատատրիք, զրկեցէ՛ք ինձի, և կը սանանաք այն՝ ինչ որ կը գնահատէք»։

Հասցէ՝

ԿՕՐՆԵԼԻՈ ՔԱՐԹԷՐ. Հատուած. Թիւ 5. Զալթիս, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, 4. Պոլիս։

ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ ՁՐԻԱԲԱՐ

ԳԱԲՐԱՄԱՃԵԱՆ

ԴԻՇԵՐՕՐԻԿ ԵՒ ՅԵՐԿԱԿԱՅ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԳԱՐԹԱ

Եօթնամեայ Իտատի Հինգերորդ տարեշրջան

Վարժարանս նոր տարեշրջանէն սկսեալ Իտատի վերածուած ըլլալով, դասարաններու կազմակերպման համար այժմէն արձանագրութիւն արձանագրուած է մայրաքաղաքիս և շրջականներու, ինչպէս նաեւ գաւառացի աշակերտներու համար։ Կրթական ճոխ ծրագրի մը համաձայն մեծ խնամքով կ'աւանդուին Հայերէն, Թուրքերէն Ֆրանսերէն և Անգլիերէն՝ իրենց իսկ սեպհական լեզուով և խօսելու վարժութեամբ (բառիթիք), նոյնպէս գիտութիւնները և ուսմանց անհրաժեշտ բոլոր ճիւղերը, մասնաւորաբար վաճառականութիւն, տոմարակալութիւն, անտեսական և առեւտրական գիտելիք։ Իսկ աղջիկներու համար ասեղնագործութիւն, կար և ձեւագիտութիւն տեսական և գործնական։

Դիշերթիկները կը վարուին մայրական խնամք, կանոնաւոր հոգածութիւն և ընտիր սնունդ՝ առողջապահիկ պայմաններով։ Շէնք ընդարձակ, գեղեցկադիր և օդաւէտ ընդարձակ պարտէզով։

Հիմնադիր Տնօրէն
ԴԱՆԻԷԼ ԳԱԲՐԱՄԱՃԵԱՆ

ՏՕԲԹ Ք. ՃԷՋՎԼԷՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ԾՆՆԴԱՄԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐՔԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Պետական և Ազգ. հիւանդանոցներու մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, երիկամունքի (պէսպրէք), միզապամփուշտի բրօնխիթի թոքաբորբներ, դէղ դարմանումէ յառաջ եկած ամորձիներու ուռեցքներ, անկարողութիւն, ամլութիւն, բրօնխիթի վերաբերեալ բորբոքումներու համար Վիեննի նորագոյն գործիքով մասած, արգանդի և ձուարաններու տկարութիւններ։

Գաղիականախտի համար սովորական դարմանումներու հետ Էրլիխի Սալվարսանի երակային ներարկումները մասնաւոր խնամքով կը կատարէ դեւրամատչելի գնով։

Բացի Վասէրմանէն, իր դարմանումին տակ գտնուած հիւանդներուն թարախի, մէզի, խուխի մանրէաբանական քննութիւններ առանց վճարումի։ Բացի կիրակէ, ամէն օր կը գտնուի Պոլիս, Եէնի Բօսֆոխանէ ճաստէսի թիւ 4, Հայկ Ալ-լարը դեղարանը։ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐ ԱՌ։

ՏՕԲԹ. Գ. ՍՈՒՐԵԱՆ

Բժիշկ Ֆրանսական Հիւանդանոցին և նախկին Տնօրէն-Բժիշկ Ֆրանկախտի հիւանդանոցին

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ֆրանկախտի, արանց և կանանց ծնողականի և վիրաբուժական հիւանդանոցին

ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

Իր երկար փորձառութեան շնորհիւ կարող է կարճ ժամանակէն բուժել ամենահին ջերմամիզութիւնը (կոլիմիլիթէռ) ֆրանկախտը, սեմնահոսութիւնը, առնական կարողութիւնը, ի հարկին ելեկտրաբուժութեամբ և Սէրոմի ներարկումով։

Նոյնպէս կանանց արգանդի հիւանդութիւնները, դաշտանի խանգարումները, հոսումները և արանց դժուարամիզութիւնը, բրօնխիթ և միզմանի հիւանդութիւնները և քարերը (աւազախտ) կը բուժէ իր նորահնար գործիքներու միջոցաւ, կանկարելով անհրաժեշտ վիրաբուժական գործողութիւնները։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 1-6 (Լ. Ե.) Պաղչէ Գաբու Համիտիյէ-Սէգպիլի դէմ Իպիլճեան դեղարանի վերի յարկը իր մասնաւոր սրահին մէջ։

ՏՈՒԹ. ԹԱՇՃԻԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՌՈՒԹԻՒՆ, ԾՆՆԴԱՄԱՐԱԿԱՆ ՕՐ ԻՍԱՆՔ ԱՍԳԷՐՈՒ

Նորոգեալ Ղալաթիոյ ուսուցչ Ծած. Բժշ. Հոմեոպաթիան

Ինքնագլուխ ներարկումներուն ակնթարթորէն կարճ ժամանակի մէջ կը գտնուին դանդաղ ուռուցքին, ենթաստամոքսեան և ասեղանման գրգռումներ, ջերմամիզութիւնը, սեմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, բրօնխիթի և մրսածութեան, ինչպէս նաև սանդրոտ, արան, թոքախտ, ուղեղի և երիկամունքու հիւանդութիւնները և գանգատ յարուցող վերքեր։

Բացի գիշերէն, ամէն օր գէշ տրնին. արեւելեան գտնուող Սիրքէճէի, թիւ 4 գրասենեակ, [illegible]

(606)ԷՊԻ ՍԱԼՎԱՐՍԱՆ ՆԵՐԱՐԿԵՄԱՆՈՎ ԵՒ ԱԶԱ ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԴԱՐՄԱՆՈՎ։ Մեր գրասենեակը, [illegible] Դարմանեցէք [illegible] Գալաթիոյ [illegible] Սիրքէճէի [illegible] Ամէն [illegible] Ամէն [illegible] Ամէն